

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

**HUMANITÁRNÍ POMOC A VYBRANÉ
NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V ČR**

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan

Autor práce: Viktorie Kušnirenková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: prezenční

Ročník: IV.

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

10.06.2009

.....
Viktorie Kušnirenková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Štěpánu Kavanovi za odborné vedení, pomoc, podporu a trpělivost, kterou mi poskytl při zpracování této práce. Mé poděkování patří také všem, kteří mi byli jakkoli nápomocni při psaní této práce.

.....
Viktorie Kušnirenková

Obsah

ÚVOD	6
1 Humanitární práce	7
1.1 Humanitární pomoc	8
1.2 Rozvojová spolupráce	10
1.2.1 Aktéři rozvojové spolupráce	12
1.2.2 Principy nové koncepce:	15
1.2.3 OSN a její agencie	15
1.3 Propojení humanitární pomoci a rozvojové spolupráce	17
1.3.1 Prioritní země	18
2 Vývoj rozvojové a humanitární pomoci	18
2.1 Tradice pomoci	18
2.2 Stručná historie rozvojové spolupráce a humanitární pomoci	19
2.3 Současný stav	20
2.4 Rozvojové cíle tisíciletí	21
2.4.1 Zahraniční rozvojová spolupráce – současný stav	23
2.4.2 Humanitární pomoc ČR do zahraničí v roce 2008 a 2009	23
3 Základní právní dokumenty ve vztahu k humanitární pomoci	24
3.1 Mezinárodní humanitární právo	26
4 Nejznámější humanitární organizace České republiky působící na mezinárodní úrovni	27
4.1 Občanské sdružení ADRA	27
4.2 Člověk v tísni	30
4.3 Charita Česká republika	31
4.4 Úřad Českého červeného kříže	33
4.5 Nejznámější humanitární organizace působící na území ČR	35
4.6 Odlišnost při poskytování pomoci a záchrany mezi příslušníky některých náboženství a náboženských skupin	39
ZÁVĚR	41
Seznam literatury	43
Seznam zkratk	45

Seznam příloh.....	47
Abstrakt.....	65
Abstract.....	66

ÚVOD

Při výběru tématu své bakalářské práce jsem volila problematiku dle vlastního zájmu. Vždy jsem chtěla vycestovat do zahraničí jako mezinárodní humanitární pracovník a netušila jsem, co vše tato profese obnáší a co mám pro to udělat. Nakonec se mi můj sen splnil a poštěstilo se mi vycestovat s občanským sdružením ADRA jako dobrovolník letní brigády, která se uskutečnila pro mě poprvé v Bosně v roce 2004 a posléze jsem se mohla zúčastnit i tři po sobě jdoucí roky 2005 – 2007 brigády na Ukrajině a podílet se i na realizaci projektu „Úsměv pro Ukrajinu“ a na koordinaci této mise.

Díky svým zkušenostem v této oblasti, jsem se i více obeznámila s touto problematikou ohledně poskytování jak finanční, tak i materiální pomoci a v současné době se v této problematice o něco více vyznám.

Předtím jsem netušila, a ani se s tím nesešla, že existuje Etický kodex pro poskytování mezinárodní humanitární pomoci, dle kterého by se humanitární pracovník měl řídit při mezinárodních misích. Samozřejmě o Etickém kodexu sociálních pracovníků leccos vím, ale nepředpokládala jsem, že legislativa je až tak dokonale rozpracována poskytovacími humanitárními organizacemi, že mají i oficiálně ukotvený etický kodex.

Domnívám se, že při zpracování bakalářské práce nastane problém s potřebnou odbornou literaturou k tomuto tématu. Myslím si, že všechna literatura týkající se této problematiky bude vydávána humanitárními organizacemi, či sdruženími, která tuto pomoc poskytují. Tímto si organizace zajistí jak osvětu k dané problematice, tak i prezentace organizace tímto způsobem. Předpokládám, že nejvíce informací bude prezentováno nejspíše v prospektové podobě či aktuální informace na internetových stránkách daných organizací.

Bakalářská práce si klade za cíl charakterizovat aktuální problematiku poskytování humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, a částečně i pole působení českých nestátních neziskových organizací.

1 Humanitární práce

Obecně existují dva základní druhy dělení humanitární práce. Lze rozdělit na humanitární pomoc dle aktuálního pole potřebnosti a to buď vnitrostátně či mezinárodně, a rozvojovou spolupráci.¹

Jelikož Česká republika respektuje mezinárodně uznávanou zásadu "kontinuity pomoci" představují provázaný a harmonizovaný sled akcí postupujících, tak určuje i časové hledisko a trvání humanitární práce. V tomto případě je pomoc rozdělena na neodkladnou (pomoc při záchraně životů a zdraví osob před následky mimořádné události, poskytnutou v průběhu několika hodin podle možností a schopností poskytovatele a na dobu několika dnů, maximálně týdnů), při obnově (základních podmínek života, hygieny, bydlení, poskytování stravy apod. v časovém horizontu několika týdnů až měsíců, v nejhudších oblastech světa může trvat i několik let) a pomoc rozvojovou (zde se jedná o pomoc specifickou nad rámec zákona č. 239/2000 Sb., o IZS).

Dle Ministerstva zahraničních věcí je forma pomoci při humanitární krizi závislá dle charakteru, rozsahu a teritoriální vzdálenosti. Pomoc může mít podobu záchranářskou (zapojení do mezinárodních záchranářských operací či vyslání samostatného záchranářského týmu ČR, složení a technické vybavení odpovídající charakteru mimořádné události), materiální (poskytnutí materiálního daru potřebný dle vlastních analýz, nebo když je výslovně vyžádán přijímací stranou), finanční (poskytnutí finančních prostředků českým nebo mezinárodním organizacím, nebo přímo příslušným orgánům postižené země na základě Zastupitelského úřadu ČR, nebo konzultace s českými a mezinárodními humanitárními organizacemi s cílem zajistit jejich nejvyšší možnou efektivitu a minimalizovat riziko jejich zneužití), poradenskou (vysláním specialistu a odborníků, nebo poskytnutím potřebných informací) či kombinovanou pomocí předchozích čtyř forem.²

¹ Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005.

² *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha: MZV, [cit. 05. června 2009]. Dostupné na www: < <http://www.mzv.cz> >.

1.1 Humanitární pomoc

Humanitární pomoc označovaná jako emergentní pomoc, je rychlá, krizová, zaměřená na záchranu životů, zmírnění útrap lidí a obnovení lidské důstojnosti.³

Poskytnutí humanitární pomoci závisí podle naléhavosti situace, potřeb postiženého státu a možnosti české ekonomiky. Česká republika zohledňuje při jejím poskytování zásady mezinárodního společenství (OSN, Červeného kříže atd.). Koncepční materiál, Postup při zapojování České republiky do záchranných operací a při poskytování humanitární pomoci, který byl Bezpečnostní radou státu schválen v červnu 2001, činí výši do 5 mil. Kč, schvaluje ho ministr zahraničních věcí v dohodě s ministrem vnitra. Český zastupitelský úřad v příslušné zemi pomáhá posoudit rozsah humanitární pomoci. Pokud nastanou případy, které vyžadují poskytnutí pomoci ve větším rozsahu či za spolupráce více ministerstev, činí rozhodnutí vláda, nebo je aktivován Krizový štáb České republiky.⁴

Do zahraničí je poskytování pomoci limitováno vyčleněným objemem finančních prostředků (přibližně 30 mil. Kč ročně) a kapacitou přepravních prostředků, zejména letadel. Využitím některých složek IZS se účinek rychlé pomoci do zahraničí zvyšuje. Použití těchto složek IZS pro pomoc do zahraničí řídí MV ČR - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.

Jako zvláštní druh humanitární pomoci lze považovat příjem uprchlíků na území ČR a tato problematika je v kompetenci MV ČR.⁵

V moderním pojetí humanitární pomoci jde vždy o aktivity spojené s bezprostřední reakcí na tzv. humanitární krizi. Obecně se popisuje jako „situace, ve které jsou běžné prostředky lidí, které jim garantují důstojný život, narušeny v důsledku přírodní katastrofy nebo lidmi zavinění krize“. Jinými slovy jde o krátkodobou pomoc, která lidem zasaženým humanitární krizí pomůže uspokojit

³ *Člověk v tísni, o.p.s.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: < http://www.clovekvtsni.cz>](http://www.clovekvtsni.cz).

⁴ Czech aid, 2002.

⁵ *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha: MZV, [cit. 05. června 2009]. Dostupné na [www: < http://www.mzv.cz>](http://www.mzv.cz).

základní životní potřeby v čase nouze a také znovu obnovit důstojný život v podobě, která panovala před danou krizí.⁶

Každá taková humanitární intervence je poskytována ve čtyřech základních sektorech:⁷

1. Voda / hygiena
2. Potraviny / výživa
3. Poskytování nouzového přístřeší
4. Zdravotní péče.

Pro tyto sektory jsou od roku 1998 v tzv. Sphere Standardech, vydaný několika velkými západními humanitárními organizacemi, pevně stanoveny určité základní postupy a povinnosti každého humanitárního pracovníka. (V příloze I je zveřejněn Etický kodex Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a nevládních organizací pro poskytování humanitární pomoci v krizových událostech). Nové se k nim v poslední době přiřazuje i obor pomoci psychosociální.

Hlavním cílem humanitární pomoci (v britském prostředí nazývaná jako pomoc krizová) je:⁸

- Zmírnění útrap lidí
- Ochrana životů
- Respekt vůči lidské důstojnosti

Humanitární pomoc a obnova je většinou krátkodobá. Promítá se zde reakce na momentální krizi a je poskytována po dobu, dokud postižená země či oblast není schopna z větší části samostatně fungovat. Otázky, které se při humanitární pomoci řeší, mají charakter přežití, zdraví, přístřeší, přísunu potravin, zajištění základní hygieny, krizové psychologické pomoci, péče o děti a provizorní obnovy školství. Obnovy a programy humanitární pomoci často za účelem rychlé pomoci používají co nejjednodušších, často dočasných a provizorních řešení.

⁶ Společný svět, 2004.

⁷ Společný svět, 2004, s. 237.

⁸ Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005, s 101 – 102.

Typickými aktivitami humanitární pomoci a obnovy jsou:

- ❖ budování dočasných příbytků, případně distribuce stanů nebo materiálu na dočasné přístřeší
- ❖ distribuce potravin
- ❖ distribuce léků, hygienických potřeb, ošacení, příkrývek a podobně
- ❖ poskytování lékařského ošetření
- ❖ zřizování uprchlických táborů
- ❖ provizorní obnova školní výuky
- ❖ psycho-sociální pomoc obětem katastrof
- ❖ rekonstrukce domů
- ❖ rekonstrukce škol a jiných zničených zařízení

Při katastrofách (zemětřeseních, záplavách, hladomorů způsobených válečným konfliktem a podobně) je potřeba postiženým oblastem a osobám poskytnout okamžitou humanitární pomoc. Po prvotní fázi pomoci následuje práce na obnově následků katastrofy, která za sebou zanechává většinou škody v tak rozsáhlém měřítku, že postižené oblasti bez pomoci zvenčí nejsou schopny obnovit základní fungování vzhledem k lidským i materiálním ztrátám a silně narušené infrastruktuře.

V úspěšném a účelném poskytnutí humanitární pomoci hrají hlavní roli rychlost, kvalitní zhodnocení situace přímo na místě a dostatek finančních prostředků.⁹

1.2 Rozvojová spolupráce

Rozvojová spolupráce je dlouhodobý proces, který se zaměřuje širěji na chudobu a potenciál pro lidský rozvoj.¹⁰

⁹ *Člověk v tísni, o.p.s.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006

[cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: < http://www.clovekvitisi.cz>](http://www.clovekvitisi.cz).

¹⁰ *Člověk v tísni, o.p.s.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: < http://www.clovekvitisi.cz>](http://www.clovekvitisi.cz).

Rozvojová spolupráce zahrnuje podle mnoha definic jakékoliv formy spolupráce, snažící se reagovat na dlouhodobé problémy chudších zemí s ohledem na ekonomické, sociální, zdravotní a ekologické aspekty života lidí, kteří v nich žijí.

Rozvojová spolupráce se při řešení těchto problémů poslední dobou velmi často dostává také k širším otázkám. Jedná se např. o podíl méně rozvinutých zemí na rozhodování o globálních politických a ekonomických otázkách současného světa, reformu globálního ekonomického systému, otázku rovnosti mužů a žen (gender), ochranu zvířat, flóry a fauny a mnoho dalších problémů současného globalizovaného světa. Rozvojová spolupráce ve své dnešní podobě má mnoho naprosto odlišné aktivity a projekty, v nichž se dá velmi těžko zorientovat.

Ovšem je také poměrně důležitý malý významový rozdíl mezi rozvojovou pomocí a rozvojovou spoluprací. Termíny jsou v běžné terminologii velmi často zaměňovány. Z odborného hlediska je ovšem důležité dát přednost výrazu druhému (tj. rozvojová spolupráce), protože jasně signalizuje rovnoprávnost těch, kteří pomoc poskytují i těch, kteří ji přijímají. V praxi to znamená, že příjemci a poskytovatelé jsou do konkrétních projektů zapojeny a nesou za ně svůj díl zodpovědnosti.¹¹

Realizace české rozvojové pomoci se řídí Zásadami pro poskytování zahraniční pomoci schválenými vládou v březnu 1995. Ve shodě s nimi je ministerstvo zahraničních věcí koordinátorem zahraniční rozvojové pomoci, zatímco další ministerstva a orgány státní správy zodpovídají za průběh jednotlivých projektů, včetně správy vládou přidělených finančních prostředků, výběru těchto projektů. Každoroční plán rozvojové pomoci schvaluje na návrh ministra zahraničních věcí vláda České republiky.¹²

V České republice je od roku 1995 opět obnoven vládní program zahraniční pomoci. Jeho pozitiva z dosavadní praxe jsou především dlouholetá tradice poskytování pomoci a unikátní know-how českých odborníků v mnoha

¹¹ Společný svět, 2004.

¹² Czech aid, 2002, s. 4.

rozvojových oborech. Jako negativum se dá označit program zahraniční pomoci, který je značně roztržštěn, jak geograficky, tak oborově. Také je třeba zefektivnit meziresortní spolupráci a koordinační roli ministerstva zahraničních věcí. Donedávna zde chyběla jednotná metodika pro plánování, řízení a hodnocení rozvojových projektů. Pro financování víceletých projektů není vhodný roční rozpočtový cyklus v závislosti na schvalování státního rozpočtu. V České republice je také nedostatečná veřejná podpora a nízká informovanost o české zahraniční pomoci.¹³

1.2.1 Aktéři rozvojové spolupráce

Organizací, které se účastní rozvojové spolupráce je skutečně hodně. Jejich konkrétní vliv na změnu celé situace může být rozdílný, každý z nich však znamená pro rozvojovou spolupráci zvláštní přínos i speciální okruh problémů:

1. „Mezinárodní finanční a ekonomické instituce – konkrétně Světová banka (SB) a částečně i Mezinárodní měnový fond (MMF), vytvořené k pomoci rozvojovým zemím a udržování stability globálního ekonomického trhu. Díky svému velkému vlivu na světovou ekonomiku jsou MMF i Světová banka jedním z klíčových aktérů rozvojové spolupráce. V poslední době se ocitají pod velkým tlakem západní veřejnosti kvůli své netransparentnosti, neochotě připustit chybu a kontroverzním Programům strukturálního přizpůsobení (SAP), předepisovaných chudým zemím bez větší citlivosti k jejich specifickým problémům.

2. Agentury OSN – rozvojové problematice se věnuje zejména Program OSN pro rozvoj (UNDP), v rámci svých dalších programů i Světová zdravotnická organizace (WHO) a Dětský fond OSN (UNICEF). Jejich vliv na řešení zásadních otázek rozvoje je ovšem menší, protože stejně jako ostatní agentury OSN ve velké míře závisejí na financování

¹³ Czech aid, 2002, s. 4.

z členských států. Protichůdné názory jejich vlád často blokují razantnější řešení konkrétních problémů.

3. Evropská unie – Evropské hospodářské společenství používalo již od svého založení různé instrumenty pro externí pomoc. Prostřednictvím speciálních dohod upravovalo své vztahy nejprve s koloniemi členských zemí a posléze s nezávislými státy tak, aby pomáhalo budování kapacit a infrastruktury, podporovalo vzdělání, zabezpečovalo potraviny atd. Původní skupina několika afrických zemí se rozšířila na tzv. skupinu ACP (země Afriky, Karibiku a Pacifiku), s níž v současné době upravuje vztahy EU dohoda z Cotonou, jež pokrývá celé spektrum činnosti (kromě hospodářské a technické pomoci a přístupu výrobků ze zemí ACP na trhy členských zemí EU také problematika lidských práv nebo dobrého vládnutí).

4. Vlády – vlády konkrétních národních států a jejich instituce věnující se tématům rozvoje (v každém z rozvinutých států existuje tzv. rozvojová agentura, koordinující tyto aktivity – např. britský DfID, švédská SIDA aj.) patří k dalším důležitým aktérům rozvoje. Politická rozhodnutí vlád Severu i Jihu jako členů mezinárodních institucí a grémií pro rozvoj výrazně (a to v pozitivním i negativním smyslu) ovlivňují další vývoj a konkrétní průběh rozvojové spolupráce. Na vlády mají také značný vliv veřejnost v jednotlivých státech (více na Severu než na Jihu) a mnohé neziskové organizace, snažící se lobbovat za rozvojová témata (opět platí zejména pro Sever). Klíčovým tématem pro vlády rozvinutých zemí je objem prostředků poskytnutých na pomoc chudým zemím a systém jejich utrácení (efektivnost, systémovost, dlouhodobá udržitelnost). Pro vlády Jihu jako hlavní příjemce pomoci je to pak otázka transparentnosti, efektivnosti a zodpovědnosti při používání poskytnutých prostředků i hledání trvale udržitelných lokálních kapacit pro překonávání podmínek ve vlastních zemích.

5. Veřejnost, lokální organizace, občanská hnutí, církve – hlas veřejnosti a občanských hnutí stejně jako nejrůznější lokální aktivity hrají

v rozhodování o rozvojových otázkách velkou roli (platí opět zejména pro Sever). Kapacita veřejného mínění na Jihu a jeho vliv na rozhodování vlád je zejména kvůli mnoha autoritativním režimům stále nedostatečná. Mnohé výrazné lokální rozvojové aktivity na Jihu však již nyní probíhají v režii aktivních lokálních organizací, občanských hnutí a církví.

6. Mezinárodní nevládní organizace a nadace – vliv těchto aktérů rozvoje v západních rozvinutých zemích v poslední době stoupá. Je přímo úměrný nespokojenosti tamní veřejnosti s politikou nadnárodních institucí a jednotlivých vlád rozvinutých zemí v otázkách rozvoje. Některé z mezinárodních nevládních organizací – jako například britský Oxfam – se staly natolik velkými a renomovanými, že jsou jejich konkrétní studie a kampaně k rozvojovým tématům brány seriózně jak národními vládami rozvinutých zemí, tak i mezinárodními institucemi a grémií¹⁴.

Příspěvky mezinárodním organizacím

„Česká republika vedle dvoustranné rozvojové pomoci rovněž přispívá na rozvojové aktivity řady mezinárodních organizací. V roce 2001 se tyto příspěvky podílely 439 mil. Kč na celkové ODA. Výhledový podíl této mnohostranné složky na vládní zahraniční pomoci by měl podle střednědobé koncepce činit přibližně jednu třetinu. Česká republika sleduje efektivnost vynakládaných prostředků a slučitelnost aktivit mezinárodních organizací s cíli, principy, teritoriálními a sektorovými prioritami české rozvojové spolupráce. Mnohostranná pomoc tak může vhodně doplňovat či iniciovat dvoustranné projekty. Vedle mandatorních (povinných) příspěvků, které vyplývají přímo z členství v mezinárodních organizacích, poskytuje každoročně Česká republika prostřednictvím různých orgánů své příspěvky také na dobrovolné bázi. Tento mechanismus je využíván zejména v systému OSN a jejích agencí.“¹⁵

¹⁴ Společný svět, 2004, s. 239 - 240.

¹⁵ Czech aid, 2002, s. 18.

1.2.2 Principy nové koncepce:

Jsou tři hlavní principy, které pomáhají České republice při realizaci rozvojové spolupráce, jimi jsou:

- **„Partnerství.** Rozvojová spolupráce České republiky je založena na principu partnerství, který nahrazuje překonaný přístup „dárce – příjemce“. Vlády partnerských zemí nesou primární zodpovědnost za svůj rozvoj a politika dárců plně zohledňuje jejich potřeby. Zahraniční pomoc musí být vedena poptávkou po pomoci, nikoliv nabídkou poskytovatele.
- **Efektivnost.** Nová koncepce svým důrazem na systémový přístup vytváří předpoklady pro kvalitnější a hospodárnější poskytování pomoci. Navrhuje postupnou modifikaci organizačního a finančního zajištění rozvojové pomoci a tím zefektivnění celého procesu, včetně důslednějšího monitorování a objektivnějšího hodnocení projektů.
- **Transparentnost.** Česká rozvojová spolupráce je otevřena veřejné diskusi, která zahrnuje nevládní organizace, podnikatelskou sféru, akademickou obci a další složky občanské společnosti. Průběžná i normovaná nejširší veřejnosti o záměrech, projektech a výsledcích zahraniční pomoci napomáhá ke zvyšování všeobecné podpory rozvojové spolupráce“.¹⁶

1.2.3 OSN a její agencie

„Česká republika již od svého vzniku dlouhodobě přispívá do 16 programů a fondů OSN. V roce 2001 dosáhly rozvojové příspěvky do systému OSN celkem 75 mil. Kč. K nejvýznamnějším patří zejména: Program OSN pro rozvoj (UNDP), Dětský fond OSN (UNICEF), Populační fond OSN (UNFPA), Světový

¹⁶ Czech aid, 2002, s. 4.

potravinářský program (WFP), Dobrovolníci OSN (UNV), Program OSN pro životní prostředí (UNEP), Agentura OSN pro pomoc uprchlíkům na Blízkém východě (UNRWA).

Česká republika je rovněž zapojena do multilaterální spolupráce v rámci brettonwoodských institucí. Přispívá např. do Sdružení pro mezinárodní rozvoj (IDA), Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD) a Mezinárodní agentury pro mnohostranné investiční záruky (MIGA). V roce 2001 činily rozvojové příspěvky do skupiny Světové banky téměř 230 mil. Kč. Z dalších mezinárodních fondů Česká republika přispívá např. do Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF), Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC) či Global Environmental Facility (GEF). V oblasti ochrany životního prostředí je Česká republika smluvní stranou několika mezinárodních úmluv (např. Úmluva OSN o boji proti desertifikaci, Rámcová úmluva OSN o změně klimatu, Úmluva OSN o biologické rozmanitosti)¹⁷.

Agencie OSN se snaží pomáhat při realizaci rozvojové práce mimo jiné i v zemích třetího světa, které to potřebují nejvíce. Níže je stručná charakteristika nejméně rozvinutých zemí světa.

50 nejméně rozvinutých zemí (Least Developed Countries – LDC)

Označení pro nejméně rozvinutou zemi znamená, že tato země má podle klasifikace OSN hrubý národní důchod nižší než 760 USD na obyvatele a ve které tvoří vyrobené produkty méně než 10 % HND.¹⁸

Afghánistán, Angola, Bangladéš, Benin, Bhútán, Burkina Faso, Burundi, Kambodža, Kapverdy, Středoafriická republika, Čad, Komory, Demokratická republika Kongo, Djibouti, Rovnicková Guinea, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Kiribati, Vietnam, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Maledivy, Mali, Mauritánie, Mozambik, Myanmar, Nepál, Niger, Rwanda, Samoa, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Sierra Leone, Šalamounovy

¹⁷ Czech aid, 2002, s. 18.

¹⁸ *50 nejméně rozvinutých zemí země* [online]. [cit. 20. Dubna 2009]. Dostupné na [www: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=206&onlyLetter=L>](http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=206&onlyLetter=L).

ostrovy, Somálsko, Súdán, Východní Timor, Togo, Tuvalu, Uganda, Tanzanie, Vanuatu, Jemen, Zambie.¹⁹

1.3 Propojení humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

V obecném povědomí veřejnost dodnes zůstává rozdělení humanitární pomoci jako bezprostřední reakce na humanitární krize ve světě a rozvojové spolupráce jako dlouhodobé snahy o odstranění širších strukturálních problémů, vedoucích k nerovnosti v nynějším světě. Pod tlakem tzv. Komplexních politických krizí (komplex political emergencies) – tedy dlouhodobě nestabilních politických situací, což jsou regiony jako Kosovo, Ččensko, Súdán či Demokratická republika Kongo uvrhují do stále se opakujících humanitárních krizí. V poslední době dochází k daleko užšímu propojení obou těchto forem pomoci, jak humanitární, tak i rozvojové spolupráce. Opakující se problémy, které mají spíše chronický ráz, v krizových oblastech ukazují, že je nutné obě tyto formy pomoci používat téměř současně nebo ve velmi úzké návaznosti. Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce se také čím dál více propojují s širšími otázkami demokratizace, obrany základních lidských práv a na ně napojených otázek politické stability a ekonomické prosperity, bez kterých je poskytování bezprostředních forem pomoci dlouhodobě bezpředmětné.

I přes úzkou souvislost není možné humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci směřovat. Humanitární krize vyžadují humanitární pomoc a strukturální problémy globalizovaného světa rozvojovou spolupráci. Ovšem je nezbytně nutné, aby byla zřejmá jejich úzká souvislost, návaznost a propojení.²⁰

¹⁹ *50 nejméně rozvinutých zemí země* [online]. [cit. 20. Dubna 2009]. Dostupné na [www: <http://www.un.org/special-rep/ohrrls/ldc/list.htm>](http://www.un.org/special-rep/ohrrls/ldc/list.htm).

²⁰ Společný svět, 2004.

1.3.1 Prioritní země

V souladu s cíli uvedenými v Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce a zahraničně politickými zájmy ČR schválila vláda záměr dlouhodobě směřovat českou zahraniční rozvojovou spolupráci do následujících prioritních zemí:

- Angol
- Bosny a Hercegoviny
- Jemenu
- Moldavska
- Mongolska
- Srbska a Černé Hory
- Vietnamu
- Zambie

Programové dokumenty rozvojové spolupráce s těmito osmi prioritními zeměmi pro období 2006 – 2010 byly schváleny usnesením vlády č.664 z 1. června 2005. Texty vznikly v úzké spolupráci MZV a všech dalších resortů, které se podílejí na zahraniční rozvojové spolupráci.

Programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi obsahují témata zamýšlených rozvojových intervencí, tzv. témata rozvojové spolupráce, a na základě těchto témat bude v další fázi prováděn výběr projektů.²¹

2 Vývoj rozvojové a humanitární pomoci

2.1 Tradice pomoci

Lidská historie a kultura zná dlouhou tradici, podle které lidé v lepší ekonomické situaci pomáhali chudším, a to jak v době válečných krizí nebo při přírodních katastrofách, tak v období míru. Tato tradice se po staletí formovala na

²¹ *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha: MZV, [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: <http://www.mzv.cz>](http://www.mzv.cz).

základě etických hodnot jednotlivých světových náboženství, moderních filozofických směrů humanismu a osvícenství, tradice odborů, hnutí za politické a sociální reformy, kampaní proti otroctví, myšlenek pacifismu a dalších ideových zdrojů. Je téměř nemožné popsat jednotně historii této tradice, přesto v ní lze najít zhruba dva základní důvody, proč lidé vždy měli tendenci poskytovat druhým pomoc v nouzi:

- Důvody náboženské a etické – v evropském kontextu existuje dlouhá tradice humanity, čerpající z hodnot křesťanství, osvícenství a humanismu. Humanitní přístup má obdobu také ve všech dalších nábožensko-kulturních tradicích světa. Podle tohoto principu je morálně a eticky správné poskytovat pomoc lidem, kteří se ocitnou v nouzi
- Důvody politické a pragmatické – pomoc lidem v nouzi se velmi často odvíjí také od pragmatických principů, sahajících od konkrétního využití humanitární pomoci v zahraniční politice států až k racionálním úvahám o prevenci konfliktů, mezinárodního terorismu, nelegální migrace a poškozování životního prostředí. Podle pragmatického principu je ekonomicky i politicky výhodné investovat do pomoci chudým zemím, protože se tím v dlouhodobém horizontu ušetří prostředky, které by stát musel vynakládat na zajištění vlastní bezpečnosti a prosperity.²²

2.2 Stručná historie rozvojové spolupráce a humanitární pomoci

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce má relativně krátkou historii. První konkrétní zmínky o rozvojové spolupráci se datují do padesátých let minulého století, kdy navazuje rozvojová spolupráce velmi úzce na tzv. humanitární pomoc, která vždy reagovala na bezprostřední humanitární krize ve světě. Humanitární pomoc má v lidské historii dlouhou tradici. Kořeny humanitární pomoci sahají až ke kořenům etiky jednotlivých světových

²² Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005, s 101.

náboženství, moderních filozofických směrů humanismu a osvícenství, tradice odborů, hnutí za politické a sociální reformy, kampaní proti otroctví, myšlenek hnutí pacifismu a dalších myšlenkových zdrojů.

Také moderní humanitární organizace mají dlouhou historii. V roce 1863 vznikly ve švýcarské Ženevě zárodky jedné z nejslavnějších organizací Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC). V roce 1919 pak vznikla slavná britská organizace Save the Children, věnující se hlavně humanitární pomoci dětem po celém světě. Ve třicátých letech dvacátého století vznikl na pomoc Židům utíkajícím z nacistického Německa americký International Rescue Committee (IRC), který se později vyvinul v jednu z největších světových humanitárních organizací. V reakci na útrapy druhé světové války se zrodil britský Oxfam nebo americký Care, tvořící později dalšího z velkých neziskových aktérů humanitární pomoci. Jako aktivistická a méně neutrální reakce na politiku Mezinárodního výboru Červeného kříže pak začali na konci šedesátých let fungovat francouzští Lékaři bez hranic (MSF) i mnoho dalších organizací pomáhajících v různých částech světa. Kvůli zrychlení a zefektivnění humanitární pomoci byl při Evropské komisi založen roku 1992 Úřad pro humanitární pomoc (ECHO), který rozděluje největší množství zdrojů na humanitární pomoc ve světě zejména skrze nevládní organizace a také se snaží monitorovat dopad poskytování humanitární pomoci na její příjemce.²³

V České republice mezi hlavní humanitární organizace po roce 1989 patří Česká katolická charita a společnost Člověk v tísni.²⁴

2.3 Současný stav

V dnešní době se ve spojení s humanitární pomocí velmi často diskutují témata související s jejím politickým, ekonomickým, sociálním i kulturním rámcem. Tlak nových politických skutečností a přínos nového globalizujícího se

²³ Společný svět, 2004, s. 237.

²⁴ Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005, s 102.

světa nutí jednotlivé humanitární organizace znovu přehodnocovat tradiční principy humanitární pomoci (humanita, nestrannost, neutralita a nezávislost). Agentury samy hledají konkrétní význam a výklad tradičních principů. Důsledky chronických politických krizí (komplex political emergencies), které se vyskytují v politicky nestabilních zemích, jako jsou například již zmiňované Kosovo, Čechensko, Súdán či Demokratická republika Kongo, jsou neustále opakující humanitární krize. V poslední době se u těchto zemí přistupuje k daleko užšímu propojení humanitární pomoci s rozvojovou spoluprací, obranou základních lidských práv a na ně napojených otázek politické stability, dobrého vládnutí (good governance) a ekonomické prosperity.

Hlavními poskytovateli prostředků jsou jak jednotlivé státy zejména členské země Evropské unie, USA, Japonsko apod.), tak například agentury OSN (UNHCR, UNICEF, WFP atd.), Úřad pro humanitární pomoc EU (ECHO). Obdobou ECHO na globální úrovni je Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA). Úřad OCHA především koordinuje práci ostatních agentur OSN v reakci na humanitární krize. Koordinace zahrnuje vysílání misí, které mají vyčíslit potřeby, vyhlášení konsolidovaných výzev (appeal) na financování humanitární pomoci, organizování dárcovských schůzek a monitorování, jak byly výzvy naplněny a jak jsou humanitární akce naplňovány (včetně publikace zpráv). V systému OSN navíc existuje Centrální revolvingový fond pro financování naléhavých humanitárních potřeb v mezidobě mezi katastrofou (resp. Výzvou OCHA) a dobou, kdy jsou k dispozici dárcovské prostředky.²⁵

2.4 Rozvojové cíle tisíciletí

Světová snaha bojovat s extrémní chudobou není nová ve světě ani na půdě OSN, kde se diskutuje od počátku padesátých let. Nejčastěji se projevovala ve snaze zvýšit financování tzv. rozvojové pomoci, což se ovšem nepodařilo a nedaří. V padesátých letech vedla tato snaha o návrh, aby bohaté země

²⁵ Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005, s 102.

přispívaly jedním procentem svého HDP na rozvoj chudých zemí, což bylo nakonec schváleno na Konferenci OSN pro obchod a rozvoj v roce 1964. Toto číslo bylo stále častěji napadáno a tak v r. 1969 navrhla Světová banka 0,7 % HDP na rozvojovou pomoc a k tomu se také zavázalo valné shromáždění OSN v roce 1970. I když je tento závazek neustále opakován na konferencích a valných shromážděních OSN, většina bohatých zemí je dnes daleko za těmito závazky, které neplní.

V září roku 2000 na Summitu tisíciletí všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem ztvrdilo své odhodlání odstranit extrémní chudobu ve světě, její příčiny a následky do roku 2015. Základní osnovou se stalo 8 rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů. I když jsou Rozvojové cíle tisíciletí z různých stran kritizovány pro opomenutí témat, úspěch představuje už jen ten holý fakt, že se na nich 191 států světa shodlo a k jejich plnění se zavázalo.²⁶

Česká republika se hlásí k mezinárodním rozvojovým cílům, které vplynuly z mezinárodních konferencí OSN v roce 2000.

„Miléniové cíle OSN:

1. Omezení extrémní chudoby a hladu
2. Dosažení univerzálního základního vzdělání
3. Podpora rovnoprávného postavení žen
4. Omezení dětské úmrtnosti
5. Omezení mateřské úmrtnosti
6. Boj s HIV/AIDS, malárií a ostatními nemocemi
7. Zajištění ekologické udržitelnosti
8. Nastolení globálního partnerství pro rozvoj“.²⁷

Konkrétní rozvojové cíle a úkoly tisíciletí jsou uvedeny v Příloze II.

²⁶ Rozvojové cíle tisíciletí, 2005.

²⁷ Czech aid, 2002, s. 6.

2.4.1 Zahraniční rozvojová spolupráce – současný stav

Dle výsledků výzkumů veřejného mínění pro rok 2008 ohledně informovanosti veřejnosti a znalosti vládního programu pro rozvojovou spolupráci, které si nechalo udělat Ministerstvo zahraničních věcí Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, které uskutečnila agentura SC&C – Marketing & Social Research, vyplývá:

- Pět z deseti Čechů již někdy slyšelo o vládním programu rozvojové pomoci
- Každý osmý Čech žádá pomoc chudým zemím tam, kde je jí třeba bez ohledu na vzájemné vztahy či sympatie.
- Skoro polovina populace (42%) považuje za důležité poskytovat méně rozvinutým zemím nejen humanitární, ale také rozvojovou pomoc. Naopak pouze 4% občanů si myslí, že Česká republika nemá poskytovat vůbec žádnou pomoc.
- Jako nejdůležitější program pomoci chudým zemím je dle veřejnosti pomoc lidem v nouzi, boj proti chudobě a jako třetí nejdůležitější bod byl zvolen pomoc dětem.
- Jako nejpotřebnější oblast pomoci vybralo 72% respondentů Afriku, na dalším místě s 11% se umístila Asie a posléze i Balkán, bývalý Sovětský svaz a Jižní Amerika získala pouze 3%.²⁸

2.4.2 Humanitární pomoc ČR do zahraničí v roce 2008 a 2009

Státní rozpočet v roce 2008 uvolnil finanční prostředky pro země či oblasti, které byly postiženy humanitární krizí. Tabulka č. 1 v Příloze III uvádí, do kterých zemí byla humanitární pomoc poskytnuta v roce 2008, za jakým účelem (příčiny vzniku humanitární krize a druhy humanitárních katastrof), datum rozhodnutí o poskytnutí humanitární pomoci, druh poskytnuté pomoci, výše

²⁸ Ministerstvo zahraničních věcí [online]. Praha: MZV, [cit. 05. června 2009]. Dostupné na www: < <http://www.mzv.cz> >.

finančního závazku vyčleněného na poskytnutí humanitární pomoci ve státním rozpočtu v rozpočtové kapitole.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) vyhlásilo na začátku roku 2009 výzvu k podávání námětů na projekty humanitární pomoci v Demokratické republice Kongo, v oblasti Afrického rohu, v Barmě/Myanmaru a na Srí Lance v roce 2009 v rámci dotačního titulu „Účelová dotace nestátním neziskovým organizacím v rámci poskytnutí humanitární pomoci“. Celkem bylo doručeno 14 námětů. Obálková komise shledala, že všech 14 námětů vybrala vyhovující projekty s formálními náležitostmi, a výsledné projekty postoupily k posouzení hodnotící komisi, která prováděla hodnocení a výběr námětů.

Strategie humanitární pomoci ČR na rok 2009, schválená v prosinci 2008, počítala s vyčleněním 20% humanitárního rozpočtu, tj. 17 mil. Kč, na projekty, které jsou předmětem humanitární výzvy. Hodnotící komise doporučila ke schválení 8 námětů v celkové hodnotě 19.223.289 Kč. Tento návrh schválil vrchní ředitel sekce mimoevropských zemí a rozvojové spolupráce MZV.²⁹

V Příloze IV, Tabulce č. 2 je seznam schválených námětů na humanitární projekty v roce 2009.

3 Základní právní dokumenty ve vztahu k humanitární pomoci

Pro celistvé pojetí humanitární pomoci je v následujícím textu věnována pozornost mezinárodnímu humanitárnímu právu, které vytváří základní podmínky pro realizaci humanitární pomoci.

„Tradice humanity byla v průběhu minulého století oficiálně zakotvena v několika základních souborech mezinárodních dokumentů, úmluv a konvencí:

- ❖ Mezinárodní humanitární právo (zákony války) – tato oblast je doménou jedné z nejstarších humanitárních organizací, švýcarského Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC). Od svého vzniku se snažili přimět vlády

²⁹ *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. Praha: MZV, [cit. 05. června 2009]. Dostupné na www: < <http://www.mzv.cz> >.

jednotlivých států, aby omezily nejhorší důsledky vzájemných válečných konfliktů. K dokumentům humanitárního práva patří čtyři Ženevské konvence z roku 1949 a na ně navazující Doplňující protokoly z roku 1977, které kromě jiného obsahují konkrétní mezinárodní práva zraněných a nemocných na bitevních polích, mezinárodní standardy pro zacházení s válečnými zajatci a také práva civilistů, kteří nejsou přímými aktéry daného konfliktu.

- ❖ Systém lidských práv – tento systém je výsledkem úsilí vlád jednotlivých států a na ně úzce napojených skupin lidsko-právních aktivistů. Po skončení druhé světové války se snažily vybudovat takový systém mezinárodní bezpečnosti a spolupráce, který by nejen zabránil opakování mezinárodních konfliktů, genocidy a nejzávažnějších zločinů proti lidskosti, ale také postupně vytvořil sadu základních lidských práv, vymahatelných kdekoli na světě. Proces ustavení systému kolektivní bezpečnosti a mezinárodní spolupráce a snaha o univerzální dodržování základních lidských práv jsou těsně spojeny se vznikem Organizace spojených národů (OSN) a jejich přidružených institucí. Konkrétním projevem vytváření systému lidských práv jsou například Všeobecná deklarace lidských práv (1948), Mezinárodní úmluva o občanských a politických právech (1966), Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení (1984), Úmluva OSN o právech dítěte (1989).

- ❖ Mezinárodní úmluvy o právech uprchlíků a vnitřně přesídlených osob – na systém lidských práv zaštiťovaný OSN navazují jednotlivé mezinárodní úmluvy o konkrétních právech osob, které se stanou subjektem norem mezinárodních (uprchlíci) nebo vnitrostátních (vnitřní uprchlíci nebo vnitřně přesídlené osoby spolupráce³⁰.

³⁰ Globální problémy a rozvojová spolupráce, 2005, s 101.

3.1 Mezinárodní humanitární právo

Dle Fuchse se Mezinárodním humanitárním právem rozumí: „soubor norem mezinárodního práva veřejného, které upravují vedení ozbrojených konfliktů s cílem zmírnit utrpení a omezit materiální škody či jiné negativní dopady, které tyto konflikty způsobují“.³¹

V roce 1949 svolává Mezinárodní výbor Červeného kříže do Ženevy diplomatickou konferenci, jejímž výsledkem se staly čtyři Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949 o ochraně obětí války. Tyto úmluvy jsou platné dodnes a jsou základem současného mezinárodního humanitárního práva. Jsou jimi:³²

- Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných v polních armádách, která chrání raněné a nemocné vojáky, lékaře, zdravotnický personál a duchovní.
- Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a ztroskotaných příslušníků ozbrojených sil na moři.
- Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci.
- Ženevská úmluva o ochraně civilních osob v době války.

Smluvními stranami Ženevských úlmuv je 188 států (organizace OSN má 185 smluvních stran).

K posílení ochrany civilních osob a k rozšíření ochrany při konfliktech na území jedné země (občanské války, boj proti koloniální nadvládě) a také vzhledem k novým způsobům vedení války (např. ekologická válka – Vietnam) byla svolána Diplomatická konference (1974-77), kde MVČK předložil návrh 155, resp. 148 smluvních stran.

Nadále budeme Ženevskými úmluvami (ŽÚ) rozumět Ženevské úmluvy z roku 1949 včetně dodatkových protokolů z roku 1977 (představují normu o 600 člancích).

Existují i další normy Mezinárodního humanitárního práva, rozvíjejí ustanovení ŽÚ – např. Čl. 35 I. DP definuje obecně zakázané prostředky a způsoby vedení války a některé mezinárodní smlouvy explicitně stanoví, že

³¹ FUCHS, 2007, s. 9.

³² JUKL, 1999, s.7 – 8.

daný prostředek (způsob) je zakázán (např. biologické zbraně (1972), chemické zbraně (1993), nášlapné miny (1997), významná je i „Konvence o zákazu či omezení užití některých konvenčních zbraní“ z r. 1980).

Ženevské úmluvy jsou závazné pro smluvní stranu při konfliktu na jejím území nebo při konfliktu s jinou smluvní stranou, ale také i se stranou, která není smluvní stranou ŽÚ, pokud dodržuje jejich zásady.³³

4 Nejznámější humanitární organizace České republiky působící na mezinárodní úrovni

Česká nevládní organizace se osvědčily zejména při poskytování zahraniční humanitární pomoci. K nejaktivnějším představitelům těchto organizací patří zejména společnosti Člověk v tísni, Český červený kříž, a z církevních organizací ADRA a Charita Česká republika. Všechny mají zkušenosti z práce v terénu i ve velmi ohrožených oblastech (např. v Kosovu, Čečensku, Afghánistánu). Díky rozsáhlé a fungující síti svých partnerů v postižených zemích rychle a efektivně reagují na mimořádné události a místní potřeby.³⁴

4.1 Občanské sdružení ADRA

„ADRA je mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi. Byla založena ve Spojených státech amerických před více jak padesáti lety a dnes má zastoupení již ve 125 zemích světa. V roce 1997 jí byl od Ekonomické a sociální rady OSN udělen statut vrchního poradce“.³⁵

³³ JUKL, 1999, s.7 – 8.

³⁴ Czech aid, 2002, s. 10.

³⁵ ADRA o.s. [online]. Praha: ADRA o.s., © 2007 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: <http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme>](http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme).

„Občanské sdružení ADRA se mimo jiné věnuje poskytování bezprostřední a následné fyzické, psychické, eventuelně duchovní pomoci obětem katastrofy. Podílí se na zajišťování koordinované humanitární pomoci v návaznosti na činnost složek integrovaného záchranného systému při řešení mimořádných událostí.“³⁶

Nabízí ubytování na nezbytnou dobu, přeprava, sklady, týlový tým, spolupráce, spolupracovníci, brigády, dobrovolníci, časový limit dohovození k provádění pomoci, možnosti jiné pomoci, lokální působnost.³⁷

Na území České republiky začala působit ADRA v roce 1992, zprvu jako nadace, jejímž úkolem bylo přerozdělovat finanční pomoc. Pracovníci posléze rozšířili své pole působnosti a začali sami realizovat různé pomocné programy. Samotné občanské sdružení ADRA bylo založeno v roce 1994 díky nárůstu pracovní agendy a reakci na legislativní změny.

Hlavním zájmem je poskytovat humanitární, sociální a rozvojovou pomoc nejen doma, ale i v zahraničí. ADRA dnes patří mezi tři největší humanitární organizace v České republice. Pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.). Základním posláním je pomoci lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými vlastními životy a mohli co nejlépe využívat ty zdroje, které mají k dispozici.

Občanské sdružení usiluje o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel České republiky, rozvojových zemí a všech lidí, kteří její pomoc potřebují. A to bez rozdílu rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení.

Dále vede vzdělávací programy Projekt není problém (určen pracovníkům neziskových organizací) a PRVák, jehož cílem je zvýšit informovanost dětí a mládeže o problematice rozvojových zemí a rozvojové spolupráce. ADRA spravuje rovněž několik dobrovolnických center, dva azylové domy, psychosociální intervenční tým a každoročně uděluje cenu Michala Velíška

³⁶ PROCHÁZKA, 2006, s. 5.

³⁷ PROCHÁZKA, 2006.

určenou těm, kdo nezištně poskytují pomoc občanům nacházejícím se v přímém ohrožení³⁸.

Základní charakteristiky o. s. Adra ČR:

- „ADRA ČR spadá pod divizi ADRA Euro Africa Region: www.adra.euroafrica.org.
- Se vstupem do Evropské unie se v roce 2004 stala také členem ADRA EU: www.adra-eu.org.
- ADRA ČR je zastoupená v národní české platformě organizací pro rozvojovou pomoc FoRS: www.fors.cz.
- ADRA ČR je rovněž členem České klimatické koalice, jejíž snahou je vyvolat a vést veřejnou diskusi o změnách klimatu a jejich dopadech, obzvláště pak v rozvojových zemích: www.zmenaklimatu.cz.
- ADRA ČR se každoročně podílí na informační kampani Česko proti chudobě, jejímž cílem je zvýšit povědomí o problematice globální chudoby nejen u široké veřejnosti, ale i u státní správy a u českých politiků: www.ceskoprotichudobe.cz

ADRA o.s. realizuje rozvojové a humanitární projekty v těchto zemích:

Rozvojové projekty: Bangladéš, Bosna a Hercegovina, Mongolsko, Vietnam, Indie, Srbsko, Srí Lanka, Keňa, Zambie, Indonésie.

Humanitární projekty: Thajsko, Indonésie, Indie, Barma, Čína.³⁹

³⁸ ADRA o.s. [online]. Praha: ADRA o.s., © 2007 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: < http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme>](http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme).

³⁹ ADRA o.s. [online]. Praha: ADRA o.s., © 2007 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na [www: < http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme>](http://www.adra.cz/adra/cz/kdo-jsme).

4.2 Člověk v tísni

Cílem obecně prospěšné společnosti Člověk v tísni, která byla založena Šimonem Pánkem, Jaromírem Štětinou a Českou televizí jako humanitární organizace, je pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě.

Vznik této organizace se datuje od května 1992 ještě pod názvem Nadace Lidových novin, kdy byl realizován první projekt na pomoc lidem v nouzi. Na název Nadace Člověk v tísni při České televizi se změnil v únoru 1994 a v dubnu 1999 tato organizace byla registrována jako obecně prospěšná společnost.

Tato společnost realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty, dodržování lidských práv a podporuje snahy o demokratizaci. Pomohla také více než v 37 zemích světa podpořit disidenty, nezávislé novináře, obhájce lidských práv či představitele demokratické opozice a dopravila stovky zásilek s přímou humanitární pomocí a realizovala rozvojové projekty v různých zemích Evropy, Asie i Afriky.

Tato organizace vedle krizové pomoci a rozvojové spolupráce po celém světě uskutečňuje i rozsáhlé projekty v České republice. V roce 2002 pomáhala organizace při odstraňování následků ničivých povodní, což byla nejrozsáhlejší operace v historii společnosti. Již několik let činnost organizace také spočívá na terénní sociální práci zaměřenou na řešení situace ve stále se zvětšujících českých „sociálních ghettech“. Člověk v tísni podporuje i toleranci a respektování minoritních skupin prostřednictvím zavádění interkulturního vzdělávání do českého školského systému.

Mimo jiné organizace usiluje i o zvýšení informovanosti české veřejnosti o situaci v zemích postižených válkami či totalitárním režimem a o globálních problémech současného světa. Probíhá zde i úzká spolupráce s českými médii a od roku 1999 společnost pořádá každoročně mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Spolupráce probíhá

i s širokým spektrem partnerů, institucí, kulturních spolků, mezinárodních agentur, nevládních organizací a médií.⁴⁰

Země kde působí či působila o.p.s. Člověk v tísni

„Afgánistán 2000–2008, Albánie 1993, 1997, 1999, Angola 2006–2008, Arménie 1988, 1998, 2003–2008, Bangladěš 2007, Barma 1997, 2001–2008, Bělorusko 1998–2008, Bosna a Hercegovina 1993–1998, Bulharsko 1997, Čechensko/Inguško 1995, 2000–2006, Černá Hora Montenegro, Česká republika 1992–2008, Demokratická republika Kongo 2008, Egypt 2002, Etiopie 2003–2008, Gruzie 2005–2008, Chorvatsko 1993, Indie 2007, Indonésie 2006 – 2007, Irák 2003–2008, Írán 2003–2005, Jordánsko 2004–2008, Kazachstán 1995–2001, Kosovo 1998–2004, Kuba 1997–2008, Libanon 2006 – 2008, Makedonie 1999, Moldavsko 1998, 2003–2008, Mongolsko 1993, Náhorní Karabach 1993–1994, Namibie 2003–2008, Nepál 2006, Pákistán 2005–2008, Rumunsko 1995–2008, Řecko 2007–2008, Severní Korea 2002–2003, Slovensko 1998, 2001–2008, Somálsko 1993, Srbsko 2001–2007, Srí Lanka 2005–2008, Španělsko 2002, Tádžikistán 1998, Ukrajina 1993, 1997, 2001, 2003–2008, Uzbekistán 2005–2006, Velká Británie 1997–2000“.⁴¹

4.3 Charita Česká republika

Svoji činnost rozvinula Katolická charita v Československu po roce 1918. Pomáhala zejména ve zdravotnictví, pečovala o mládež v dětských domovech a sirotčincích, o staré, nemocné, duševně a tělesně postižené občany, prováděla ošetrovatelskou a pečovatelskou službu v chudých rodinách. Podílet se na repatriaci a péči o osvobozené vězně charita začala po roce 1945. Organizace měla k dispozici více než 20 tisíce lůžek ve svých ústavních zařízeních, provozovala charitní jídelny apod. Do státní správy byly charitativní ústavy

⁴⁰ *Člověk v tísni, o.p.s.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na WWW: < <http://www.clovekvtsni.cz> >.

⁴¹ *Člověk v tísni, o.p.s.* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na WWW: < <http://www.clovekvtsni.cz> >.

a zařízení předány v roce 1950 a pomoc byla omezena pouze na péči o církevní osoby. Po roce 1989 byly obnoveny činnosti diecézní charity. V současné době působí v Charitě České republiky přes tři tisíce stálých pracovníků a tisíce dobrovolníků. Je vytvořena síť 300 farních, oblastních a diecézních charit na celém území republiky a vybudováno přes 200 charitních domovů a středisek pomoci. Řádným členem mezinárodních organizací Caritas Europa a Caritas Internationalis je Charita Česká republika od roku 1995, sdružujícím 146 charitních organizací působících ve 194 státech a územích světa.⁴²

„Formy pomoci: domácí péče, charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba, domovy pokojného stáří, pomoc lidem bez domova, domovy pro matky s dětmi v tísní, pomoc zdravotně postiženým, pomoc těžce nemocným, charitní poradny, humanitární pomoc, pomoc uprchlíkům, charitní domovy řeholnic, ostatní střediska pomoci.

Nabídka: materiální pomoc, lidské zdroje, jiné formy pomoci, působnost“.⁴³

Nezisková humanitární organizace Charita Česká republika je největším nestátním poskytovatelem sociálně zdravotních služeb u nás. Krédem je pomoc bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství. Mezi hlavní činnost Charity patří pomoc potřebným na území České republiky. Je to zejména pomoc matkám s dětmi v tísní, lidem bez přístřeší, osobám se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, opuštěným starým lidem, osobám, které se ocitly v osobní krizi, migrantům a uprchlíkům, vězňům a osobám vracejícím se z výkonu trestu. Organizace mimo jiné provozuje i poradny, stacionáře, přechodná ubytování, domovy na trvalý pobyt, hospice apod. a taktéž vede projekty na začlenění do společnosti a využití volného času. Mezi významnou činnost se počítá i pomoc rodinám, které byly postiženy v letech 1997, 1998 a 2002 povodněmi. Humanitární pomoc do zahraničí je rovněž součástí charitní práce. Organizace se podílí na práce v odborných komisích na ministerstvech zdravotnictví a práce a sociálních věcí.

⁴² PROCHÁZKA, 2006, s. 21.

⁴³ PROCHÁZKA, 2006, s. 21.

Zaměřuje se rovněž na vzdělávání studentů, pracovníků Charity i ostatních neziskových organizací v oblasti sociální, zdravotní a humanitární pomoci.⁴⁴

Právní postavení

„Charita Česká republika je právnickou osobou dle Kodexu kanonického práva (kánon 312, 313). Je součástí (útvarem) římskokatolické církve registrované v České republice podle zák. č. 3/2002 Sb., od níž odvozuje svou právní subjektivitu, a evidované podle zák. 3/2002 Sb.“.

Seznam zemí, kde charita pomáhá:

„Bělorusko, Bolívie, Čečensko, Ingušsko, Gruzie, Haiti, Indie, Indonésie, Kazachstán, Kongo, Litva, Moldávie, Mongolsko, Pakistan, Paraguay, Slovensko, Srbsko, Srí Lanka, Súdán, Thajsko, Uganda, Ukrajina, Zambie, Zimbabwe“.⁴⁵

4.4 Úřad Českého červeného kříže

Český červený kříž (dále jen ČČK) působí podle zákona jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby také v oblasti ochrany obyvatelstva. Poskytuje pomoc v případě vzniku mimořádných událostí a krizových situací. Pomoc ČČK spočívá zpravidla ve vytváření zdravotnických, záchranných, sociálních a dalších humanitárních služeb. Současně šíří znalost Ženevských úmluv.⁴⁶

„Nabídka: obecná, Humanitární jednotky ČČK, práce s uprchlíky, působnost“.⁴⁷

Český červený kříž zahájil svou činnost na našem území již v roce 1868. Ve svých začátcích se věnoval přípravě zdravotnického zázemí pro případ války a rozsáhlé charitativní činnosti financované převážně z výtěžků dobročinných akcí.

⁴⁴ *Charita Česká republika* [online]. Praha: Charita Česká republika, © 2004 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na www: <<http://www.charita.cz>>.

⁴⁵ *Charita Česká republika* [online]. Praha: Charita Česká republika, © 2004 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz>>.

⁴⁶ PROCHÁZKA, 2006, s.13.

⁴⁷ PROCHÁZKA, 2006, s.13.

Téměř o půl století později, v roce 1919, vzniká Československý červený kříž, jehož první předsedkyní se stává Alice Masaryková. O dva roky později vzniká také organizace dorostu ČSČK, která se postupně stala jednou z nejpočetnějších na světě.

Zpočátku své existence se organizace ČSČK zaměřila zejména na pomoc postiženým první světovou válkou, protiepidemických akcí, zprostředkovávala styk rodin se zajatci, pomáhala uprchlíkům, ale také ovlivňovala zdravotnické a hygienické uvědomění lidu. Podílela se na výchově ošetřovatelek, budovala zdravotní ústavy a dětské prázdninové osady, zřizovala poradny pro matky s dětmi, ambulatoria, jesle, útulky rodiček, sirotčince, žakovské domovy a útulky pro starce, ale také organizoval dopravní zdravotní službu, posílal nemocné do ústavů, pomáhal při živelních pohromách. Na Slovensku a na Podkarpatské Rusi prevažovala především sociální a charitativní stránka činnosti.

V začátcích druhé světové války byla v Čechách a na Moravě činnost ČSČK násilně umlčena.

Na konci války a bezprostředně po jejím skončení se zdravotníci ČSČK významně podíleli na likvidaci skvrnitého tyfu v Terezíně, zajišťovali základní zdravotnickou pomoc a hygienický dohled nad transporty osvobozených vězňů z koncentračních táborů.

Dále v poválečných letech obnovil ČSČK svou organizační strukturu z období první republiky a také obsah jeho činnosti se nezměnil. Opět se zaměřil na odstraňování následků války, ale bylo to jen na krátké období tří let.

Po únoru 1948, kdy nastaly hluboké strukturální změny se začal výrazně měnit i dosavadní profil ČSČK. Charitativní spolek byl násilně přeměněn na společenskou organizaci sdruženou v Národní frontě. S masovou členskou základnou a s uznávanou, společensky prospěšnou činností.

Budování zdravotnické družiny, zdravotnické hlídky a stanice první pomoci ČSČK nastalo na počátku 50. let. Dobrovolní zdravotníci ČSČK se zapojují do náročných zdravotnických akcí (hromadná očkování, snímkování ze štítu, aj.), rozvíjí se činnost lidových hygieniků. Na školách jsou ustavovány třídní hlídky mladých zdravotníků, obětavě pracují desetitisíce dobrovolných sester

ČSČK a dobrovolných pečovatelek ČSČK. Začíná se také budovat systém studijních středisek a letních pionýrských táborů ČSČK pro zdravotně oslabené děti a jsou pořádány stovky zdravotnických kurzů. Rozvíjí se bezpříspěvkové dárcovství krve, ČSČK úspěšně zabezpečuje dobrovolné zdravotnické služby při Československých spartakiádách, ale také např. při záplavách na Žitném ostrově a na jižním Slovensku v roce 1965 a při řadě dalších akcí.

Snahy o návrat k základním principům Červeného kříže a k obnově charitativních činností nastávají v 70. letech.

Popularitu nejen mezi členy ČSČK, ale i mezi širokou veřejností si získaly časopisy "Zdraví" a "Zdravie" vycházející i v současné době. Úspěšně se rozvíjí rovněž zahraniční činnost. Z fondu humanity poskytuje ČSČK každoročně řadu pomoci zemím postiženým přírodními katastrofami.

Po revoluci se ČSČK znovu přihlásil k důslednému dodržování 7 základních principů mezinárodního hnutí Červeného kříže. V dubnu 1990 celostátní konference přijala poslední dosud platné Stanovy ČSČK které mj. umožňují činnost relativně velmi samostatnému hnutí Mládeže ČSČK. ČSČK se zapojuje do pomoci uprchlíkům, pomáhá v Rumunsku, ale také amnestovaným vězňům.

Dnem zániku federálních orgánů ČSČK přešly jejich kompetence na orgány Červeného kříže v České republice a Slovenské republice.⁴⁸

„Některé formy pomoci, které poskytuje Český červený kříž: výuka první pomoci dětí a mládeže, pátrací služba, Bezpříspěvkoví dárci krve, Oceňování dárců krve, Mládež Českého červeného kříže“.⁴⁹

4.5 Nejznámější humanitární organizace působící na území ČR

Na území ČR působí humanitární organizace, které mají velký podíl na pomoci bližním v krizové životní situaci jedince. Mezi nejznámější patří:

⁴⁸ *Český červený kříž*. [online]. Praha: Český červený kříž © 1999 – 2009 [cit. 20. května 2009]. Dostupné na [www: < http://www.cervenyriz.eu/cz.>](http://www.cervenyriz.eu/cz.>).

⁴⁹ Procházka, Švejnoha, 2000, s. 21.

Armáda spásy

Armáda spásy (dále jen AS) je mezinárodní křesťanskou organizací s ústředím v Londýně. Na území České republiky začala působit v roce 1919. V roce 1950 byla její činnost ukončena tehdejším režimem. Od roku 1990 se její členové kromě misijní práce, věnují péči o sociálně znevýhodněné a jinak potřebné občany. V České republice provozuje například ubytovny pro bezdomovce, denní centra (pro bezdomovce, propuštěné vězně apod.), domy pro matky s dětmi, farmu, ubytovnu pro staré lidi a řadu komunitních center. Příslušníci AS se věnují také oblasti vězeňské péče a dalším humanitárním aktivitám.

„Nabídka: nouzové ubytování, ošacení, stravování, přeprava, lidské zdroje, poskytnutí prostor, možnosti jiné pomoci, působnost“.⁵⁰

Ekumenická rada církví (ERC)

ERC sdružuje 14 církví (11 církví s plným členstvím, 1 církev s přidruženým členstvím a 2 pozorovatele). Není nadřazeným orgánem těchto církví, může však koordinovat některé jejich činnosti, svolávat představitele církví k poradnám, informovat je o důležitých událostech.

Nabídka:

V případě nepředvídaných událostí ERC poskytuje prostřednictvím svých krajských koordinátorů možnost:

- Spojit se vedením jednotlivých církví, jejich diakonickými a charitativními organizacemi případně sbory a farnostmi v určité oblasti a vyzvat je ke konkrétní pomoci (poskytnutí materiální pomoci, potravin, přístřeší osobám postiženým katastrofou nebo záchranářům)
- Propojit činnost církví v postižené oblasti
- Požádat o otevření církevních budov jako míst odpočinku
- Organizovat sbírky materiální a finanční
- Požádat o pomoc mezinárodní ekumenické organizace

⁵⁰ PROCHÁZKA, 2006, s. 9.

- Kontaktovat kazatele a laiky, kteří jsou připraveni poskytnout duchovní pomoc
- Vyzvat členy církvi k osobní pomoci (pomoc rodinám s dětmi, příprava jídel, následná péče)⁵¹

Členské církve ERC v ČR⁵²:

Církev československá husitská

Českobratrská církev evangelická

Evangelická církev metodistická

Bratrská jednota baptistů

Jednota bratrská

Církev bratrská

Pravoslavná církev v Českých zemích

Starokatolická církev

Slezská církev evangelická a.v.

Evanjelická církev augsburského vyznania v ČR

Apoštolská církev v ČR

Přidružené církve:

Česká biskupská konference

Pozorovatelé:

Církev adventistů sedmého dne

Federace židovských obcí v ČR

Maltézská pomoc, o.p.s.

Maltézská pomoc, o.p.s. je zřízena Suverénním řádem Maltézských rytířů pro naplňování řádového poslání v duchu řádových idejí. Ty jsou vyjádřeny

⁵¹ PROCHÁZKA, 2006, s. 17.

⁵² PROCHÁZKA, 2006, s. 17.

heslem Řádu – Tuitio fidei et obsequium pauperum, tedy obrana víry a služba trpícím. Vyjádřeno v duchu moderního pojetí – ochrana či obrana víry a pomoc potřebným, trpícím, lidem v nouzi. Tato pomoc je poskytována všem potřebným bez rozdílu.

Maltézská pomoc, o.p.s. byla zřízena v roce 2002. V činnosti pokračuje po České maltézské pomoci, o.s. a je zřizovatelem České maltézské pomoci, středisko České Budějovice, o.p.s..

Zajišťuje sociální pomoc, humanitární, zdravotnické a psychologické služby včetně krizové psychologické intervence. Provozuje nestátní zdravotnické zařízení pro zajištění mobilních stanišť první pomoci.

V rámci krizového nasazení v roce 2002 zajišťovala zdravotnické a sociální služby pro Prahu 6, 7, 8 a region Mělnicko ve spolupráci se ZZS Mělník a HZS Mělník.

Organizačně je členěna do diecézních center, jejichž činnost zajišťují dobrovolníci. Provozuje profesionální sociální centrum s psychologickou pomocí pro region Mělnicko.

Nabídka: základní vybavení humanitární pomoci, odborné lékařské služby, transport, nouzové ubytování, jiné formy pomoci, působnost⁵³.

Jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí

Jednotky dobrovolných hasičů zřizují obce, které provádí hašení požárů, záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech a plní další úkoly⁵⁴.

Jednotky se podílí na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití (informování obyvatelstva, zásobování pitnou vodou a potravinami, zajišťování náhradního ubytování, další dle potřeby.)⁵⁵.

Velitele této jednotky po vyjádření hasičského záchranného sboru kraje k jeho způsobilosti vykonávat funkci velitele, jmenuje a odvolává starosta obce.

⁵³ PROCHÁZKA 2006, s. 19.

⁵⁴ Zákon č. 133/1985 Sb., O požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ Vyhláška 247/2001 Sb., O činnosti a organizaci JPO jednotek požární ochrany ve znění pozdějších předpisů.

Podle potřeby doplňují jednotky profesionálních hasičů – Hasičského záchranného sboru ČR.

Nabídka: ubytovací, stravovací a přepravní kapacity, časový limit zpohotovení jednotek, působnost⁵⁶.

Česká asociace pracovníků linek důvěry (ČAPLD)

Česká asociace pracovníků linek důvěry (dále jen LD) je odbornou a stavovskou organizací, která dohlíží na kvalitu a rozvoj služeb telefonické krizové intervenci v ČR. S organizací spolupracuje a k etickému kodexu se přihlásilo 31 pracovišť linek důvěry z celé ČR.

Nabídka: psychologická a psychosociální pomoc, internetové poradenství, působnost⁵⁷.

Naděje, občanské sdružení

Naděje se zaměřuje na poskytování služeb lidem v nouzi na základě křesťanských principů. Misijní a charitativní činnost je zaměřena mj. na oblast zdravotní a duchovní péče, osvětu a poradenskou činnost.

Nabídka: potravinová pomoc, ubytování a nouzové ubytování, psychoterapeutická a poradenská služba, působnost⁵⁸.

4.6 Odlišnost při poskytování pomoci a záchrany mezi příslušníky některých náboženství a náboženských skupin

V průběhu poskytování humanitární pomoci obyvatelstvu postiženému živelní pohromou v letech 1997 až 2002 se ukázalo, že při těchto činnostech je třeba z lidského hlediska respektovat jisté odlišnosti při komunikaci se členy církví a příslušníky různých náboženských skupin. Proto pan Rudolf Reitz, člen pracovní skupiny pro humanitární pomoc při MV - GŘ HZS ČR připravil manuál

⁵⁶ PROCHÁZKA, 2006, s. 24.

⁵⁷ PROCHÁZKA, 2006, s. 26.

⁵⁸ PROCHÁZKA, 2006, s. 27.

pro humanitární pracovníky, kteří by pracovali jak na území ČR či na mezinárodním poli s jedinci jiného náboženského vyznání.. Uvedeny jsou zjištěné a ověřené skutečnosti, omezení či zákazy.

Některé tyto poznatky byly několikrát předneseny na konferencích zabývajících se problematikou krizové komunikace, kde se setkaly s velkým zájmem účastníků.

Jde o snahu rozšířit získané poznatky a zkušenosti mezi organizace a instituce, které pomoc, postiženému obyvatelstvu poskytují.

Chování a přístup záchranářů vůči pohromou či havárií ohroženým a postiženým skupinám obyvatel je otázkou vztahů, vzdělání, inteligence, tolerance a profesionality⁵⁹.

V Příloze V je seznam náboženských skupin a doporučený postup k poskytování humanitární pomoci pro danou skupinu.

⁵⁹ PROCHÁZKA, 2006, s. 35.

ZÁVĚR

V bakalářské práci na téma „Humanitární pomoc a vybrané nestátní neziskové organizace v ČR“ jsem se zabývala především humanitární pomocí a rozvojovou spoluprací, včetně uvedení některých humanitárních či pomáhajících organizací působících jak na území České republiky, tak i v zahraničí.

Nebylo jednoduché sestavit tuto práci, protože, jak jsem již podotýkala v úvodu, odborné literatury na toto téma je velice málo, a když už nějaká existuje, tak slouží jako informační propagování humanitární organizace o její činnosti a polem působení pro veřejnost či případné sponzory.

V České republice existuje velké množství humanitárních a rozvojových organizací s širokou škálou působnosti, ale 4 nejznámější z nich jsou ADRA o. s., Český červený kříž, Člověk v tísni o.p.s. a Charita Česká republika. Pokud se stane někde ve světě živelná či lidmi způsobená pohroma, je o těchto organizacích nejvíce slyšet. Tyto organizace mají velké pole působnosti a to nejvíce v těch regionech světa, které jsou postiženy aktuální katastrofou. Většina organizací působících v této sféře musí nejdříve sestavit projekt, dle kterého by chtěla v dané lokalitě působit a poté na něj shánět finanční prostředky. Díky svým projektům se také organizace mohou prezentovat na veřejnosti a tímto i získávat více přívrženců pro úspěšnost projektu na svou stranu.

Jak jsem se již výše zmínila, Ministerstvo zahraničních věcí vypisuje seznam prioritních zemí, kde humanitární organizace při vytvoření kvalitního projektu mohou získat granty a některé z nich tuto šanci využijí.

Preferované země Ministerstvem zahraničních věcí jsou Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldávie, Mongolsko, Srbsko a Černá hora, Vietnam a Zambie. ADRA má největší zastoupení pole působnosti v těchto preferovaných zemích, nezajišťuje humanitární pomoc ani rozvojovou spolupráci pouze v Angole a Jemenu. Člověk v tísni nepůsobí ve třech prioritních zemích a těmi jsou Jemen, Vietnam a Zambie. Charita Česká republika se podílí na realizaci projektu v Moldávii, Mongolsku, Srbsku a Černé hoře a v Zambii, takže tímto má vynechány 4 země. Český červený kříž působí na území České republiky, ale

Mezinárodní výbor Červeného kříže působil či působí ve všech prioritních zemích, které jsou vydávány Ministerstvem zahraničí v České republice.

Také mě překvapilo, že Ministerstvo zahraničních věcí vyhlásilo pro tento rok „Účelovou dotaci nestátním neziskovým organizacím v rámci poskytnutí humanitární pomoci“. Země, které byly na seznamu účelové dotace, se neshodují s prioritními zeměmi preferovanými Vládou ČR pro rok 2009 – 2010. Toto, dle mého mínění svědčí o tom, že Ministerstvo zahraničních věcí aktuálně reaguje na vzniklé problémy v různých částech světa.

Je zajímavé, že při bližším zkoumání literatury jsem našla i informační údaje pro humanitární pracovníky jak mají postupovat při pomoci jiným národnostním menšinám, aby se vyvarovali hrubé chybě z nevědomí, co je správné a nesprávné v jejich náboženství.

Na závěr bych chtěla napsat, že není důležité, kdo a v jaké lokalitě pomáhá, ale nejdůležitější na tom je, že se na pomoci jedinci jakkoli podílí. Samozřejmě, že každý jedinec nemůže spasit svět, ale může se podílet na tom, aby přece jen bylo na tom světě o něco lépe každému z nás.

Seznam literatury

FUCHS, J. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2007. ISBN 978-80-7278-424-0.

JUKL, M. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly*. Praha: Český červený kříž, 2000.

PROCHÁZKA, Z. *Humanitární pomoc v České republice*. 3. aktual. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006. ISBN 80-86640-53-1.

PROCHÁZKA, J. ŠVEJNOHA, J. *80. Let dorostu Českého červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2000.

Czech Aid: Odpověď na globální výzvy nového tisíciletí. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2002.

Globální problémy a rozvojová spolupráce: Témata, o která se lidé zajímají. Praha: Člověk v tísni, společnost při ČT, o.p.s., 2005. ISBN 80-86961-00-1.

Projekt sphere: Humanitární charta a minimální standardy pro humanitární pomoc. Praha: Sdružení Česká katolická charita, 2003. ISBN 80 – 7178 – 865 – 1.

Rozvojové cíle tisíciletí: Manuál globálního rozvojového vzdělávání. Praha: Ekumenická akademie, 2005.

Společný svět příručka globálního rozvojového vzdělávání. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT o.p.s., 2004. ISBN 80-903510-0-x.

Vyhláška 247/2001 Sb., O činnosti a organizaci JPO jednotek požární ochrany ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 133/1985 Sb., O požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje:

ADRA o.s. [online]. Praha: ADRA o.s., © 2007 [cit. 20. listopadu 2008].

Dostupné na www: <<http://www.adra.cz>>.

Český červený kříž. [online]. Praha: Český červený kříž © 1999 - 2009 [cit. 20. května 2009]. Dostupné na www: <<http://www.cervenyriz.eu/cz>>.

Člověk v tísni, o.p.s. [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., © 2006 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na www: <<http://www.clovekvtsni.cz>>.

Charita Česká republika [online]. Praha: Charita Česká republika, © 2004 [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na www: <<http://www.charita.cz>>.

Ministerstvo zahraničních věcí [online]. Praha: MZV, [cit. 20. listopadu 2008]. Dostupné na www: <<http://www.mzv.cz>>.

Seznam zkratk

ACP	African, Caribbean and Pacific
AS	Armáda spásy
ČAPLD	Česká asociace pracovníků linek důvěry
ČČK	Český červený kříž
ECHO	Úřad pro humanitární pomoc
ERC	Ekumenická rada církví
EU	Evropská unie, European Union
GEF	Global Environmental Facility
GŘ	Generální ředitelství
HDP	Hrubý domácí produkt
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries
HND	Hrubý národní důchod
HZS	Hasičský záchranný sbor
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj
ICRC	International Council of the Red Cross, Mezinárodní výboru Červený kříž
IDA	International Development Association, Sdružení pro mezinárodní rozvoj
IFCR	Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce
IGO	Mezivládní organizace
IZS	Integrovaný záchranný systém
IRC	International Rescue Committee
LD	Linka důvěry
LDC	Least Developed Countries
MHP	Mezinárodní humanitární právo
MIGA	Multilateral Investment Guarantee, Mezinárodní agentury pro mnohostranné investiční záruky

MMF	Mezinárodní měnový fond
MSF	Lékaři bez hranic
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NGHA	Nevládní humanitární agentury
NGO	Nevládní organizace
ODA	Oficiální rozvojová pomoc
OCHA	Úřad pro koordinaci humanitární činnosti
OSN	Organizace spojených národů
PRGF	Poverty Reduction and Growth Facility
SAP	Strategic Action Programme, Program strukturálního přizpůsobení
SB	Světová banka
ÚČČK	Úřad Českého červeného kříže
UNDP	United Nations Development Programme, Program OSN pro rozvoj
UNEP	United Nations Environment Programme, Program OSN pro životní prostředí
UNFPA	United Nations Population Fund, Populační fond OSN
UNHCR	United Nations Refugee Agency, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	United Nations International Children's, Dětský fond OSN
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency, Agentura OSN pro pomoc uprchlíkům na Blízkém východě
UNV	United Nations Volunteers, Dobrovolníci OSN
WFP	World Food Programme, Světový potravinářský program
WHO	World Health Organization, Světová zdravotnická organizace
ZRS	Zahraníční rozvojová spolupráce
ŽÚ	Ženevské úmluvy

Seznam příloh

Příloha I (Etický kodex).....	48
Příloha II (Rozvojové cíle tisíciletí).....	54
Příloha III (Humanitární pomoc poskytnutá ČR do zahraničí v roce 2008).....	56
Příloha IV (Schválené humanitární projekty na rok 2009).....	58
Příloha V (Odlišnosti při poskytování humanitární pomoci vybraným náboženským skupinám)	59

Příloha I

Etický kodex

Etický kodex Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a nevládních organizací pro poskytování humanitární pomoci v krizových událostech vypracováno společně Mezinárodní federací Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC) a Mezinárodním výborem Červeného kříže (ICRC).

Účel

Etický kodex má střežit standardy našeho jednání. Nezabývá se technickými věcmi, jako jsou správný výpočet potravinové dávky nebo vybudování tábora pro uprchlíky. Spíše se snaží přispět k tomu, aby zůstala zachována vysoká míra nezávislosti, kvality a vlivu, o které se nevládní organizace a Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce dlouhodobě snaží. Jde o dobrovolný kodex vycházející z rozhodnutí organizace (která jej přijala) dodržovat standard, jenž je v kodexu uveden.

V případě ozbrojeného konfliktu je tento kodex interpretován a požíván v souladu s mezinárodním humanitárním právem.

Etický kodex je uveden jako první. K němu jsou pak připojeny tři přílohy popisující pracovní prostředí, které by podle našich představ měly vytvořit hostitelské a dárcovské vlády i mezivládní organizace, aby bylo snazší poskytovat účinnou humanitární pomoc.

Definice

NGO: Označení NGO (nevládní organizace) se zde vztahuje na národní i mezinárodní organizace, které vznikly nezávisle na vládě státu, v němž byly založeny.

NGHA: Termín nevládní humanitární agentury (NGHA) zahrnuje pro účely textu součásti Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce – Mezinárodní výbor Červeného kříže, Mezinárodní federaci společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce a jejich členských národních společností – a také výše uvedené nevládní organizace. Kodex se týká zejména NGHA, zapojených do pomoci v krizové události.

IGO: Označení IGO (mezivládní organizace) se vztahuje na organizace vytvořené dvěma nebo více vládami. Zahrnuje proto všechny agentury Organizace spojených národů a regionální organizace.

Krize: Krize je ničivá událost způsobující ztráty na životech, velké utrpení a strádání lidí a také rozsáhlé materiální škody.

Etický kodex

Principy jednání Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a nevládních organizací pro poskytování humanitární pomoci v krizových situacích:

➤ Humanitární potřeby mají vždy prioritu

Právo dostat humanitární pomoc a nabídnout ji je základním humanitárním principem, který by měl být dostupný všem lidem na celém světě. Jako členové mezinárodního společenství jsme si vědomi své povinnosti poskytnout humanitární pomoc, kdykoli je potřeba. Při realizaci této povinnosti je pro nás klíčový volný přístup k zasažené populaci. Základní motivací pomoci při krizové události je zmírnit útrapy těch lidí, kteří jsou nejvíce ohroženi jejími negativními dopady. Poskytuje-li pracovník humanitární pomoc, nejedná se o náhodou nebo politickou činnost a nelze na ni takto nahlížet.

- **Pomoc je poskytována bez ohledu na rasu, náboženství nebo národnost příjemců a bez jakéhokoli negativního rozlišování.**

Priority pomoci jsou stanovovány pouze na základě potřeb.

Kdykoli je to možné, vychází humanitární pracovník při poskytování pomoci z podrobného vyhodnocené potřeb obětí krizové události a z lokálních zdrojů, které je k naplnění těchto potřeb možné využít.

Ve všech svých programech zachováváme rovnoměrnost. Útrapy lidí je nutné omezit, ať k nim dojde kdekoli, lidský život je stejně cenný v jedné části země jako v jiné. Typ a rozměr pomoci proto odráží stupeň útrap, jež se snažíme zmírnit.

Při uplatňování tohoto přístupu si je pracovník vědomi rozhodující úlohy žen v komunitách postižených krizí a snaží se jejich roli v programech podporovat, a ne omezovat.

Realizace takového univerzální, nestranné a nezávislé politiky může být účinná pouze tehdy, mají-li naši partneři přístup k dostatečným prostředkům k poskytnutí spravedlivé pomoci a mají-li stejný přístup ke všem obětem krizové události.

- **Pomoc nesmí být zneužita k podpoře určitého politického nebo náboženského názoru.**

Humanitární pomoc je poskytována podle potřeb jednotlivců, rodin a komunit. Bez ohledu na právo nevládních organizací podporovat konkrétní politické nebo náboženské názory zdůrazňuje tato listina, že naše pomoc nebude závislá na vztahu příjemců pomoci k těmto názorům.

Humanitární pracovník nebude vázat příslib, poskytnutí nebo distribuci pomoci na podporu nebo přijetí určitého politického názoru či náboženského vyznání.

- **Humanitární pracovník usiluje o to, abych se nestal nástrojem vládní zahraniční politiky.**

NGHA jsou agentury, které jednájí nezávisle na vládě. Formulují proto své vlastní názory a strategie pro realizaci programů a nesnaží se sledovat politiku té či oné vlády, pokud není v souladu s vlastním nezávislým názorem.

Nikdy vědomě nebo opomenutím nedovolí ani sobě, ani svým zaměstnancům, aby byli vládami nebo jinými orgány využiti ke shromažďování takových informací, které jsou citlivé z hlediska politického, vojenského nebo hospodářského a které by jež sloužit jiným než přísně humanitárním účelům. Nebude také sloužit jako nástroj zahraniční politiky dárcovských vlád.

Pomoc, které se dostává, využije k tomu, abych zaregistroval na konkrétní potřeby lidí: důvodem jejího poskytování nesmí být snaha zabavit se nadměrných zásob pomoci od dárců nebo politické zájmy kteréhokoli konkrétního dárce.

Pracovník si cení a váží nabídek dobrovolné práce a finančních darů od angažovaných dárců k podpoře práce. Uvědomuje si důležitost nezávislosti kroků,

kteřé jsou takovouto dobrovolnou motivací podporovány. Aby chránil svou nezávislost, buď se snažit vyhnout závislosti na jediném finančním zdroji.

- **Buď respektovat místní kulturu a zvyklosti.**

Humanitární pracovník chce usilovat o respekt ke kultuře, strukturám a zvyklostem v komunitách a státech, ve kterých pracuje.

- **Buď se snažit odvítet pomoc při krizích od lokálních možností a zdrojů.**

Všichni lidé i komunity – dokonce i při krizových událostech – mají jak své schopnosti, tak slabá místa. Kde to buď možné, posílí lokální schopnosti zaměstnáváním místních obyvatel, nákupem místních materiálů a obchodováním s místními firmami. Kde to buď možné, buď pracovat prostřednictvím NGHHA jako partnerů při plánování a realizaci programů, a buď-li to vhodné, buď spolupracovat i s místními vládními strukturami.

Pracovník buď klást velký důraz na kvalitní koordinaci svých zásahů v krizových událostech. Toho cíle chce v rámci daných zemí dosáhnout s pomocí lidí přímo zainteresovaných na poskytování pomoci a také skřze představitele příslušných orgánů OSN.

- **Buď se snažit nalézt způsob, jak zapojit příjemce pomoci do daného programu.**

Konkrétní podoba zásahu v krizové události nesmí být jejím příjemcům nikdy vnucena zvnějšku. Skutečné a efektivní pomoci je možné nejlépe dosáhnout skřze zapojení jejích předpokládaných příjemců do návrhu, řízení a realizace daného programu. Buď se snažit o spoluúčast celé komunity v programech pomoci a obnovy.

- **Pomoc by měla nejen naplňovat základní potřeby lidí, ale také minimalizovat budoucí ohrožení krizovou událostí.**

Všechny činnosti spojené s poskytováním pomoci ovlivňují vyhlídky na dlouhodobý rozvoj daného regionu či populace, a to jak v kladném, tak záporném smyslu. Vědom si této skutečnosti, buď se snažit realizovat takové programy

pomoci, které minimalizují náchylnost lidí k budoucím rizikům a pomáhají jim vytvořit udržitelný životní styl. Při návrhu a řízení programů budeme věnovat zvláštní pozornost otázkám životního prostředí. Pracovník chce se rovněž snažit minimalizovat negativní vlivy humanitární pomoci, stejně jako dlouhodobou závislost příjemců na externí pomoci.

- **Cítí odpovědnost jak vůči těm, kterým se snaží pomoci, tak vůči těm, od nichž dostává prostředky.**

Působí často jako institucionální propojení těch, kdo chtějí v krizové události pomoci, a těch, kdo pomoc potřebují. Vůči oběma těmto skupinám proto cítí odpovědnost.

Všechna jednání s dárci i příjemci budou otevřená a transparentní.

Uvědomuje si nutnost podávat zprávy o činnosti, a to jak z hlediska finančního, tak z hlediska kvality práce.

Uvědomuje si povinnost zajistit dostatečnou kontrolu rozdělování pomoci a pravidelné vyhodnocení jejího dopadu na krizovou událost.

Bude se rovněž snažit otevřeně hovořit o dopadu práce a o faktorech, které tento dopad omezují nebo podporují.

Programy budou založeny na vysoké úrovni profesionality a zkušenosti, aby se tak minimalizovala ztráta cenných prostředků.

- **V informační, publikační a propagační činnosti k obětem krize bude humanitární pracovník přistupovat jako k důstojným lidem, nikoli k jakýmsi neživým objektům bez naděje.**

Nikdy nesmíme ztratit respekt vůči obětem krizové události a přestat je považovat za rovnocenné partnery v činnosti. Při podávání informací veřejnosti chce poskytovat objektivní obraz krizové události a zdůrazňovat nejen negativní faktory (např. slabosti a obavy), ale také schopnosti a úsilí lidí zasažených krizí.

Přestože budem spolupracovat s médii, aby posílili podporu veřejnosti programům pomoci, nedovolí, aby vnější nebo vnitřní požadavky na publicitu převážily nad principem maximálního využití prostředků k poskytování konkrétní pomoci.

Bude se vyhýbat rivalitě nebo soupeření s jinými organizacemi, které poskytují pomoc při krizích, v přitahování pozornosti médií v situacích, kdy by tato pozornost mohla narušit poskytování pomoci nebo snížit bezpečnost personálu či příjemců.

Rozvojové cíle tisíciletí

1. Cíl: Odstranit extrémní chudobu a hlad

Úkol 1: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí, kteří žijí z příjmu nižšího než 1 USD na den.

Úkol 2: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí, kteří trpí hladem.

2. Cíl: Dosáhnout základního vzdělání pro všechny

Úkol 3: Do roku 2015 zajistit, aby mohli děti kdekoli na světě, dívky i chlapci, dokončit základní školu.

3. Cíl: Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti

Úkol 4: Do roku 2005 odstranit nepoměr pohlaví v základním a středním školství a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávacího systému.

4. Cíl: Snížit dětskou úmrtnost

Úkol 5: Do roku 2015 snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do věku pěti let.

5. Cíl: Zlepšit zdraví matek

Úkol 6: Do roku 2015 snížit o tři čtvrtiny míru mateřské úmrtnosti.

6. Cíl: Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi

Úkol 7: Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS.

Úkol 8: Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření malárie a dalších závažných onemocnění.

7. Cíl: Zajistit udržitelný stav životního prostředí

Úkol 9: Integrovat principy udržitelného rozvoje do politiky a programů jednotlivých států a zabránit ztrátám přírodních zdrojů.

Úkol 10: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí bez dlouhodobě udržitelného přístupu k nezávadné pitné vodě a základní hygieně.

Úkol 11: Do roku 2020 dosáhnout výrazného zvýšení kvality života minimálně 100 milionů obyvatel příměstských chudinských čtvrtí (slumů).

8. Cíl: Budovat světové partnerství pro rozvoj

Úkol 12: Dále rozvíjet obchodní a finanční systém založený na otevřenosti, předvídatelnosti a absenci diskriminace (včetně závazku usilovat o dobré vládnutí, rozvoj a snižování chudoby, a to na národní i mezinárodní úrovni).

Úkol 13: Řešit specifické potřeby nejméně rozvinutých zemí (přístup na trh pro vývoz z těchto zemí bez zatížení cly a dovozními kvótami: odpuštění dluhů pro nejvíce zadlužené země a zrušení oficiálního bilaterálního dluhu: štedřejší poskytování oficiální rozvojové pomoci ze strany vyspělých zemí, které se zavázaly ke snížení chudoby atd.).

Úkol 14: Řešit specifické potřeby vnitrozemských států a malých ostrovních rozvojových států.

Úkol 15: Komplexně řešit problém zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem dosažení udržitelnost zadlužení z dlouhodobého hlediska.

Úkol 16: Ve spolupráci s rozvojovými zeměmi vytvořit a realizovat strategie směřující k zajištění slušné a tvůrčí práce pro mladé lidi.

Úkol 17: Ve spolupráci s farmaceutickými firmami poskytnout přístup k dostupným základní lékům v rozvojových zemích.

Úkol 18: Ve spolupráci se soukromým sektorem zpřístupnit rozvojovým zemím výhody nových technologií především v informační a komunikační oblasti.

Příloha III

Humanitární pomoc poskytnutá ČR do zahraničí v roce 2008

Tabulka č. 1

Země, oblast	Příčina	Datum rozhodnutí	Druh pomoci	Finanční závazek (Kč)	Čerpání (Kč)
Libanon	uprchlíci	11. 6. 2007	finanční UNRWA	3.000.000	3.000.000,00
KLDR	povodně	9. 10. 2007	materiální	3.000.000	2.999.680,00
Malajsie	barm. uprchlíci	4. 2. 2008	finanční NNO	430.000	430.000,00
Keňa	nepokoj e	8. 2. 2008	finanční WFP	1.000.000	1.000.000,00
Čína	sněhová kalamita	8. 2. 2008	finanční Čínský ČK	1.500.000	1.500.000,00
Tádžikistán	mrazy	20. 2. 2008	finanční ZÚ ČR	1.000.000	999.415,20
Albánie	výbuch munice	17. 3. 2008	materiální	2.000.000	1.780.384,39
DR Kongo	komplexní krize	18. 3. 2008	finan. UNICEF, UNHCR	5.000.000	5.000.000,00
Súdán	komplexní krize	1. 4. 2008	finan. UNHCR	5.000.000	5.000.000,00
Barma	cyklon Nargis	6. 5. 2008	finanční ČČK	2.500.000	2.500.000,00
Barma	cyklon Nargis	7. 5. 2008	finanční NNO	2.500.000	2.500.000,00
Senegal	potravin. krize	9. 5. 2008	finanční WFP	3.000.000	3.000.000,00
Afghánistán	rekonstr., QIP	13. 5. 2008	finanční ZÚ ČR	3.782.000	894.040,41
Čína	zemětřesení	16. 5. 2008	materiální	2.000.000	1.790.039,32
Etiopie	sucho	16. 5. 2008	finanční ČvT	2.000.000	2.000.000,00
Libanon	uprchlíci	16. 6. 2008	finan. UNRWA	500.000	500.000,00
Barma	cyklon Nargis	30. 6. 2008	finanční ČvT	5.000.000	5.000.000,00
Turecko	uprchlíci	9. 7. 2008	finan. UNHCR	2.500.000	2.500.000,00

Timor Leste	uprchlíci	14. 7. 2008	finanční IOM	610.000	610.000,00
Irák	nemocnice	21. 7. 2008	finanční NNO	2.200.000	2.200.000,00
Ukrajina , Moldavsko, Rumunsko	povodně	30. 7. 2008	materiální	2.900.000	2.802.465,00
Gruzie	konflikt	11. 8. 2008	2 mil. materiální 3 fin. UNHCR	5.000.000	4.903.852,50
Afghánistán	odminování	18. 9. 2008	finanční NNO	3.460.000	3.460.000,00
Zimbabwe	potravin. krize	24. 10. 2008	finanční WFP	5.000.000	5.000.000,00
Haiti	hurikány	18. 11. 2008	finan. UNICEF	2.500.000	2.500.000,00
DR Kongo	konflikt	18. 11. 2008	finan. UNICEF	2.100.000	2.100.000,00
Africký roh	komplex. krize	26. 11. 2008	fin. WFP, ICRC	5.518.000	5.518.000,00
Celkem				75.000.000	71.487.876,82 (95,32%)

Příloha IV

Schválené humanitární projekty na rok 2009

Tabulka č. 2

Přehled schválených námětů na humanitární projekty 2009		
č.	Předkladatel	Projekt
1	ADRA	Zlepšení životních podmínek lidí zasažených cyklonem Nargis v oblasti Pyinsalu v Barmě
2	ADRA	Zlepšení životních podmínek vnitřních uprchlíků v táborech v Severní provincii v důsledku občanské války na Srí Lance
3	Arcidiecézní charita Praha	Projekt urgentní humanitární pomoci pro 1500 domácností uprchlíků v provincii Butembo-Beni, North Kivu, DR Kongo
5	Charita ČR	Humanitární intervence v Somalilandu v oblastech postižených suchem s důrazem na obnovitelné zdroje obživy
6	Člověk v tísni	Obnova zdrojů obživy, přístřeší, škol a infrastruktury v okrese Bogale postiženém cyklonem Nargis (Barma)
7	Člověk v tísni	Humanitární pomoc obětem sexuálního násilí a dalším válkou postiženým obyvatelům v Jižním Kivu, DR Kongo
12	Lékaři bez hranic	První pomoc, nemocniční péče a asistence obětem sexuálního násilí (DR Kongo)
13	Humanistické centrum NAROVINU	„Ostrov naděje“ - zdravotní středisko pro 10.000 obyvatel oblasti Rusinga Island v Keni

Odlíšnosti při poskytování humanitární pomoci vybraným náboženským skupinám

Židé

V České republice několik málo tisíc praktikujících Židů.

Stravování: judaismus se řídí zásadou, že není dovoleno jíst „kůzle v mléce jeho matky“, což v praxi znamená, že je nepřípustné při přípravě a konzumaci míchat maso a mléko a výrobky z nich. V židovských kuchyních je proto dvojí sada nádobí, příborů a dalších kuchyňských potřeb (prkének apod.). Jídlo, u něhož je tato zásada dodržena má označení košer (kosher). Pokud se Židé stravují v restauracích, musí tam existovat autorizovaný dozor na přípravou jídla z košer potravin. Totéž u nápojů. Nejlépe je dodat stravu z židovské obce, v jiném případě maso nepodávat (vůbec ne vepřové, koňské, králíčí, zaječí).

Možné je nabídnout vodu, ovoce, zeleninu, mléko, bílý jogurt (ne tvaroh, sýry), rybičky v oleji (ne v tomatě, se zeleninou apod.), ryby pouze se šupinami (zapovězen úhoř), brambory, stoprocentní olej, nejlépe olivový, chléb kmínový Delta, nejlépe macesy.

K vaření připravit či dodat nepoužité nádobí, nejlépe nerez. K jídlu používat nejlépe jednorázové (například plastové) nádobí.

Ubytování: pokud možno oddělit muže a ženy i při značném věkovém rozdílu osob, není-li to možné je nutné ponechat do místnosti otevřené dveře.

Lékařská a zdravotnická péče: v krizové situaci lze použít běžné postupy a pomoc, pokud však nejde o ohrožení života, bude odmítnuta krevní transfúze.

Zásady komunikace záchranářů se Židy (konzultováno s vrchním rabínem v ČR Karolem Sidonem):

Pokud to čas dovolí, je dobré ohlásit takový případ Židovské obci v Praze

- Rozlišovat, s kým pracuji, komu budu pomáhat: zbožný žid – muž nosí černý oblek, černou pokrývku hlavy (kipu), žena nosí paruku, méně zbožný – muž má světlou kipu (háčkovanou, pletenou), žena nemá paruku bez projevu příslušnosti

Na první pohled je zřejmé, že největší „starosti“ jak dobře pomoci bude s první skupinou

- Kněz (kohen) nechodí na hřbitovy, nedotýká se mrtvých. Výjimkou je situace, když není přítomna žádná jiná osoba.
- Úmrtí – nedovolit pitvu, sesbírat všechny části těla i zakrvácené oděvy
- Pohřeb – pohřbívání do země bez rakve, pokud to nejde, tak se připouští použít obyčejnou truhlu
- Smutek – příbuzní drží sedm dní ode dne pohřbu
- Svátky – například: ŠABAT – od západu slunce v pátek do východu hvězd v sobotu večer; JOM KIPUR – den smíření – největší svátek, postní den (20.9.); PESACH – svátek nekvašených chlebů – trvá 8 dní, (1.4.); další hlavní a menší svátky a památné dny (například 4.5., 21.5., 22.7., 11.9., 25.9., 2.10., 4.12...). zbožný žid v tyto dny nepřenáší a nenosí žádné předměty, ani nebude pomáhat, odmítne převoz, nepoužívá auto, světlo, oheň, telefon! Výjimku tvoří ohrožení života (otravy, horečka apod.), kdy například otec odveze autem dítě do nemocnice, ale zpět jde pěšky
- Fyzický kontakt – ženy židovky se pokud je to možné dotýká pouze žena
- Oblečení – zbožní odmítnou látky pokud nejsou čisté z vlny nebo lnu

Muslimové

V ČR žije asi 15-20 tisíc muslimů, z toho jich je asi 500 původem Čechů, ostatní jsou cizinci, žijící na našem území.

V islámu je zakázána konzumace krve, dále vepřového masa, alkoholu a drog, a to včetně potravin, které je obsahují. Výjimkou může být případ, kdy je ohroženo zdraví nebo život člověka. Islám je způsob života jedince i společnosti a poměrně detailně upravuje především to, jaké by měly být vztahy mezi lidmi ale také vztah člověka k sobě samotnému a také ke Stvořiteli (jedinému Bohu, který má vlastní jméno Alláh).

Pokud se týká úmrtí, v islámu je několik zásad, které jsou předepsány, ale v různých muslimských zemích a oblastech se někdy provádějí i jiné zvyky, které nemusí být přesně v souladu s islámem. Pitva je v islámu povolena. Muslimové

(většinou rodinní příslušníci) provádějí rituální očistu (omývání) zemřelého. Poté jej celého zabalí do několika pruhů bílého plátna (muži 3 pruhy, ženy 5 pruhů) a tělo je tak připraveno k pohřbení. Za zemřelého se provede modlitba, většinou v mešitě. Pohřbívá se co nejdříve, a to vždy do země. Zemřelý leží v hrobě na pravém boku tváří směrem k Mekce. K islámské tradici patří to, že po několik dní po pohřbu lidé přinášejí rodině zemřelého nějaké jídlo. Pozůstali (hlavně ženy) by podle islámu měli být trpěliví a nekřičet nahlas, netrhat si odev a netruchlit příliš dlouho, tak jak to bylo známo z předislámského období. Hroby jsou jednoduché, nemají se vztyčovat žádné mohyly nebo náhrobky.

Evropští muslimové se oblékají podobně jako Evropané. Při ošetřování zraněných se postupuje podle obvyklých zásad. Doporučuje se brát mnohem větší ohled na cudnost, především žen, tedy neodhalovat její tělo, pokud to není pro léčení a ošetření nutné, a také to nedělat před cizími lidmi, kteří u ošetření nemusejí nutně být. Muslimové mohou darovat i přijímat krev.

Vypracoval dr. Vladimír Sáhka, Islámská nadace v Praze.

Svědkové Jehovovi

V České republice necelých 16 tisíc.

Stravování: SJ nepřijímají potraviny, které jsou vyráběny z krve nebo jsou do nich přidávány krevní složky (například zabijačková polévka, jelita apod.), vyhýbají se stravě posilující obranyschopnost organismu, která obsahuje výtažky z krve nebo krevní plazmy zvířat (například juwim v některých jogurtech, mražených výrobcích typu nanuk, nápojích, apod.). Tyto výrobky bývají zpravidla označeny symbolem panáčka držícího sepjaté ruce nad hlavou

Nejedí zvěřinu (jelen, daněk, divoké prase), které nebyla po zastřelení řádně vykrváčena.

Lékařská a zdravotnická péče: očkování – SJ nepoužívají látky, obsahující krevní deriváty (například heptavax – B, rhogam, antitoxiny, protilátky proti jedu hadů, pavouků, imunoglobulin, gamaglobulin a hyperimunní sérové preparáty – sérum proti vzteklině. Otázka podání a přijetí těchto imunizačních látek z krve se

řídí svědomím každého člena SJ. Přesto raději volí jinou alternativu tam, kde je to možné.

Krevní transfúze – tato otázka není záležitostí jednotlivce, společnost SJ krevní transfúze svým členům direktivně zakazuje pod hrozbou vyloučení. SJ nosí u sebe vlastnoručně podepsanou kartu – list Dokument pro lékařskou péči Žádnou krev (podpis člena bývá většinou notářsky ověřen). Zákaz se týká také částí krve, například červených a bílých krvinek, krevních destiček a plazmy). Je však nutno podotknout, že existence tohoto prohlášení nezbavuje lékaře právní odpovědností za úmrtí, jehož příčinou by bylo z tohoto důvodu nepodání krve. Na druhé straně může člen SJ, kterému byla transfúze aplikována, podat n lékaře či zdravotnické zařízení žalobu. V zahraničí, například v USA a Japonsku, nemocnice takového soudní spory prohrály a byly nuceny zaplatit finanční odškodnění. V případě poskytnutí krevní transfúze v mezní situaci bez vědomí člověka, je nepravděpodobné, že by byl SJ vyloučen z organizace, pokud by projevil kající postoj. Vnucení krevní transfúze považují SJ za podobný mravní prohřešek jako je například znásilnění. Pokud lékař poskytne krevní transfúzi dětem i přes nesouhlas rodičů, nemůže být za to nijak právně postižen.

Terapie – Svědkové Jehovovi mají celkově nedůvěru k léčení u psychiatra či psychoterapeuta. Alternativní léčba – akupunktura, homeopatie – jsou ponechány na rozhodnutí jednotlivce.

Konzultováno s Ing. Petrem Žitníkem, Informační služba pro veřejnost, Náboženská společnost Svědkové Jehovovi.

Scientologové

U nás několik desítek až stovek členů a příznivců.

Na členy Scientologické církve se nevztahují téměř žádná omezení. Jedinou výjimkou je, že člen SC by s největší pravděpodobností odmítl jakoukoli psychologickou a psychiatrickou pomoc (všechny metody a terapie), jakož i jakékoli léky s tím související (například stimulující preparáty, psychofarmaka, prášky pro spaní apod.).

Text odsouhlasen Jiřím Voráčkem, mluvčím SC v Čechách.

Mormoni

Příslušníci Církve Krista Svatých posledních dnů, u nás asi 1500 příslušníků.

Stravování: organizace svým členům zakazuje požívat alkohol, tabák, kávu a čaj. Dalším zákazem je zneužívání léků. Touto formulací je zřejmě myšleno užívání jakýchkoli léků, pokud to nevyžaduje zdravotní stav člena církve.

Odlišovací znaky: všichni misionáři a misionářky nosí na levé straně černou vizitku s českým nápisem Církev Ježíše_Krista Svatých Posledních Dnů nebo s anglickým textem Church of Jesus Christ of Latter-day Saints a označení ELDER (muži) nebo SISTER (ženy). Pak následuje příjmení dotyčného.

V lékařské a zdravotní péči nejsou žádná omezení.

Křesťanská věda

Několik desítek členů, méně než sto.

Křesťanská věda neuznává medicínu jako takovou, a tudíž členové odmítají všechny léky a jakoukoliv lékařskou péči. Věří, že nemoci neexistují, jelikož hmotné bytí, včetně například bolesti, je iluze. Členové této organizace, která v ČR ani nemá významnou institucionální formu, často odpírají lékařskou péči i vlastním dětem (viz soudní případy v zahraničí).

Hinduisté

Při stravování upřednostňují vegetariánství, případně laktovegetariánství a požívání tradičních indických jídel. V případě humanitární pomoci by se jejich nechuť mohla týkat například krevních derivátů.

Z českých hinduistů zmíníme zvláště dvě skupiny:

- ❖ Oddání Kršny (příslušníci hnutí Haré Kršna) (u nás asi 200 osob)

Lékařské a zdravotnické hledisko: v případě nouze žádná omezení. Velmi populární je asijské léčitelství „arjúvéda“. Členové odmítají jakékoliv omamné látky (chemoterapii).

Stravování: laktovegetariánská strava – bez masa a vajec, odmítají dále kávu, čaj, alkohol, kakao, přísné požadavky jsou kladeny na čistotu a přípravu jídel (například po kontaktu rukou a podlahy je nutné si znovu umýt ruce), jídlo by měli připravovat pouze oddáni Kršny.

Ubytování: vyžaduje se oddělené ubytování mužů a žen. Pro jejich každodenní život je významné časté vstávání (kolem páté hodiny ranní) a časné uléhání.

Vnější znaky: muži mívají vyholenou hlavu s pramenem vlasů na temeni (charakteristický copánek), na čele i na jých částech těla mívají žluté obrazce (tilaky) nakreslené hlinkou. Nosí tradiční indické oděvy (například oranžová a bílá látka). Ženy mívají oblečenou bílou látku, pokrytou hlavu a v rukou sáček s kuličkami, tzv. málu.

❖ Následovníci Sri Chinmoye (do dvou set osob)

Muži a ženy necestují společně (v autě, ve vlakovém kupé).

V přímém ohrožení života žádné z uvedených omezení neplatí

Abstrakt

KUŠNIRENOVÁ, V. *Humanitární pomoc a vybrané nestátní neziskové organizace v ČR*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Š. Kavan.

Klíčová slova: humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, prioritní země, ADRA o.s., Člověk v tísni o.p.s., Charita Česká republika, Český červený kříž

Bakalářská práce se zabývá humanitární pomocí a rozvojovou spoluprací. Autor se také zmiňuje o tradici pomoci a její historii a neopomíjí ani současný stav pomoci. Autor v práci uvádí dokumenty, kterými je oficiálně podložena humanitární pomoc a humánní zacházení s lidmi. Dále se autor zaměřuje na humanitární organizace působící na území České republiky a v zahraničí. Uvádí stručnou historii a země působností u organizací ADRA o.s., Člověk v tísni o.p.s., Charita Česká republika a Český červený kříž. V práci je poukázáno také na menší české organizace působící „pouze“ na území České republiky.

Abstract

Humanitarian aid and selected non-governmental non-profit-making organizations in The Czech Republic.

Key words: humanitarian aid, development co-operation, priority country, ADRA, People in need, Caritas Czech Republic, Czech Red Cross

Bachelor labour be engaged in humanitarian aid and development co-operation. Author mentioning about tradition aiding and his history and don't forget and don't leave out contemporary status of aiding. Author of the labour show in documents to officially well – founded humanitarian aid and humane work with peoples. Then author be focusing principally on humanitarian organization function on territory Czech Republic and foreign countries to. Features summary history and countries where take effect organisations ADRA, People in Need, Caritas Czech Republic and Czech Red Cross. In labour refer to smaller Czech organization take effect „only“ on territory Czech Republic.